

Сирожиддин РАУФ

Сиз менга
кераксиз

Siz menга keraksiz

Sirojiddin RAUF

СИРОЖИДДИН РАУФ

СИЗ МЕНГА
КЕРАКСИЗ

Шеърлар

«SHARQ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАХРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2011

ББК. 84(5Ў)

P-25

P-25 **Рауф, Сирожиддин**

Сиз менга кераксиз: Шеърлар. — Т.: «Sharq», 2011. — 224 б.

Сирожиддин Рауф ижоди билан танишмисиз? Ёшлик, Ватан, Муҳаббат... Фарахбахш дунёнинг рангин туйғулари бу китобни варақлашингиз баробарида сизни ўзига жалб қила боради. Улар шунчаки қофияга солинган сўзлар эмас, гўзал бир дил сир-асрорларидирки, сизни ҳам дунёни теранроқ англашга чақирса, ажабмас.

ББК. 84(5Ў)

ISBN 978-9943-00-427-6

NAMANGAN DAVLAT
UNIVERSITETI
Axborot-resurs markazi

© «Sharq» нашриёт-матбаа акциядорлик
компанияси Бош таҳририяти, 2011.

21371/4

ШЕЪРИЙ ТЕРАНЛИК САРИ

Шеър меҳнати, шоирлик дарди бир одамга кўплик қиладиган ҳодиса. Боз устига, бугунги кунда шоирни шеърий кайфиятдан чалғитадиган, гоҳо йўлдан ҳам чиқариб юборадиган машғулотлар кўпайиб қолган. Бир чеккада мискинлик гаштини суриб, қалбига қулоқ солиб ўтирадиган Умар Ҳайёмни топиш қийин ҳозир. Яхшигина шеърий муждалар билан кўзга ташлана бошлаган ёш ижодкор шоирлик кўнглини авайлай билмаса, уни ўткинчи ҳавасларга созуриш йўлига кирса, тақвимдан қофия қидирадиган назмбозга айланиб қолиши ҳеч гап эмас.

Яширмайман, ўзини ҳам, ёзганларини ҳам кадрлайдиган шоир иним Сирожиддин Рауфнинг ижодини ана шундай бир хавотир билан кузатиб келишим рост. Тўғри-да, катта-кичик лавозимларда хизмат қилиб, бугун ҳам газетачиликнинг машаққатли юкини елкалаб юрган серташвиш одам «гулу булбул» дардига вақт топа оладими? Топса-да, қаламга илганлари бировларнинг лафзидан тушиб қолган сийқа туйғулар тақрори бўлиб чиқмайдими?

Йўқ, шоирлик ишқи, кўнгилдаги дард теран, ҳаққоний бўлса, ҳар қандай вазиятда ҳам завол топмас, қайтага қайнаб, чархланиб, янги-янги қирралари билан товланиб чиқаверар экан.

Шоир Сирожиддин Рауф бугун бизга манзур мана бундай мисралар битяпти:

*«Ҳали тонг отмади, йўқ, бирор марта,
Аммо минглаб туннинг сочи оқарди...»*

*«Бир кун менга тухфа этади сени
Ўжар нигоҳларим миҳланган эшик...»*

Бу ёнига хавотирланмасак бўлади. Шоир шеърнинг тилини, сўзнинг жарангини топганга ўхшайди. Энди шу йўлдан тоймас: ижодкор сифатида ҳам, инсон сифатида ҳам аллақачон суяги қотиб улгурган.

Кўлингиздаги тўплам ана шу мулоҳазаларимизга гувоҳномадир.

Эркин АЪЗАМ

ВАТАН

Бу замин дарё-ю тоғлари билан
Қачон бино бўлган? Билмас бир банда.
У мозий шавкати, доғлари билан
Қизиқиш уйғотар кундан-кун манда.

Ўтмишнинг турфаранг қабатларига
Ўйларим бош уриб, қақшайди ёдим:
Ер шарин мана шу сарҳадларида
Илк бор туғ қадаган қайси аждодим?!

Азиз бўлиб қай кун жулдур сахролар,
Қай замон муқаддас саналган тупроқ?
Не учун қасд айлаб келса доролар
Ажалнинг кўзига тик боққан Широқ?

У қандай туйғудир, ҳаётдан аъло,
Қалқон қилиб ҳар дам жону жисмни,
Ғанимлар бошига солгучи яғмо,
Юракдан ўчириб кўркув исмини?

«Бирлашсак, бизники бўлади очун!»
Хайкириб, от суриб ҳам сўлу ўннга,
Ёвга ташланаркан бамисли лочин,
Ўшал ҳисни туйгандир Алп Эр Тўнга.

«Будуним, Туроним!..» О, ўтли калом,
Қай аср ўйилдинг битиктошларга?
Эл бўлиб юрт таниш бошланган замон
Алп Тегин бошмиди қутлуғ ҳашарда?!

Ватан, яралдинг-у ҳар бир сония
Юксалдинг, топталдинг чарх ўйинида.
Букилган қадингни тиклайин дея,
Қон кечди Менгбурни Аму бўйида.

Қонлар силқиб оқди, бағринг доғлади,
Мазлумлар охи-ю қилич жаранги.
Улуғ савашларга чорлаб, боғлади,
Соҳибқирон Амир Темуր ярангни.

Шу шонли курашлар ёритди йўлинг,
Тийра кечмишингнинг кундузи бўлиб.
Етти иқлим аро доврўф сололдинг,
Мирзо Улуғбекнинг юлдузи бўлиб.

Тенгингни топмади дунёни бўйлаб
Не кабир зотларнинг буюк салафи.
Ўтди Навоийдек васфингни куйлаб,
Неча Хоразмийлар, неча Насафий.

Сен эдинг, шубҳасиз, Шарқнинг гавҳари —
Шеърят, илму фан, бари бунда жам.
Тегрангни дўст-ёрлар қуршаган сари
Кўпайди бадкирдор ғаламислар ҳам.

Жоҳиллар фош этди йўғу борингни —
Энг ёвуз ғанимдир ғофиллик асти.
Тупроғингни топтаб, талаб зарингни
Бостириб келди-ку қизил алвасти.

Кажрафтор измида қолди ҳур ўлка,
Борлиқни қоплади тўфон, қасирға.
Ўлим ваҳшатини сочди кўр қўлка
Эркталаб Чўлпону Усмон Носирга.

Оғир кишанларнинг зангин кўрган эл,
Озодлик кўйида бўлгай адолар.
Тўсиқлар дош бермас тошган каби сел —
Шарқираб оққанда оққан дарёлар!..

Кўксида Ўзликни чўғдек асраган
Авлодга юксалиш ҳар дам ярашар.
Бу кўҳна маъвога нигоҳ қадаган
Тарих битигидан бохабар башар.

Оқиллик, жўмардлик омондир конда,
Хаяллаб қолмагай нурли келажак.
Мерос ҳуқуқ ила жумла жаҳонга
Ўзбек ўз сўзини яна айтажак.

Асрий синовлардан мардона ўтган
Қадингга суқланиб қарасам дейман.
Аждодлар кифтида улфайган, Ватан,
Фарзанддай корингга ярасам дейман!

ШАҲРИСАБЗ ҚЎШИҒИ

Олис кечмишингга гувоҳдир Ҳисор,
Шону шухратингдан сўйлар ҳар чинор,
Мозийни ёритди «Авесто» такрор,
Битикларда номинг азал, шаҳри Кеш —
Унут бўлмас ноёб ғазал, шаҳри Кеш.

Она дегай сени қанча буюклар,
Эл бахти деб юрак-бағри куюклар,
Дунё борки, улар мудом суюклар,
Қўҳна тарих эшигисан, шаҳри Кеш,
Соҳибқирон бешигисан, шаҳри Кеш.

Дерлар: бу дунёнинг неъматин сенда,
Ватаннинг энг улуғ қисмати сенда,
Ҳазрати Баширнинг ҳикмати сенда,
Авлиёлар қўним топган шаҳри Кеш,
Эзгу ният унум топган шаҳри Кеш.

Уйғонишнинг айна оби-тобида,
Ўтди халқлар битта бошмоқ ғамида,
Тафаккурга ҳайкал бўлган обида —
Темур қурган Оқсаройсан, шаҳри Кеш,
Гўзалликда тоқ саройсан, шаҳри Кеш.

Бўлмади эл бир тан, ҳар иллат енгди,
Маърифат чекинди, жаҳолат енгди,
«Дунё манам» деган салтанат енгди,
Фарзандларинг бўлиб зор-зор, шаҳри Кеш,
Мустабиддан чекдинг озор, шаҳри Кеш.

Нечоғлик машъумдир ғаним назари,
Таланди она юрт сийму гавҳари,
Бу зулм домидан Озодлик сари
Бошлади ўтюррак Сарбон, шаҳри Кеш,
Кулди толе, келди даврон, шаҳри Кеш.

Энди аҳилликда дoston бўлгайсан,
Эзгулик барқ урган бўстон бўлгайсан,
Жаҳон ичра буюк жаҳон бўлгайсан,
Истиклолдан бахти кулган шаҳри Кеш
Истиқболдан кўнгли тўлган шаҳри Кеш.

2002

* * *

Баргларида шабнамни тутиб,
Нафисгина чайқалган гуллар
Ифорини ўғирлаб кетиб,
Сахроларда йитаркан еллар

Вақт чалади бесас кўнғироқ.

Бош олиб кетолмас, тун яқин,
Азоб чекар қуёш ҳойнахой.
У-ку тонгда қайтади тагин,
Заминда тургайми, шу чирой?!

Вақт кўнғироғин чалаверади...

Гўзаллик бўлса-да матлаби,
Қониқолмай лаҳза умридан
Видо айтган капалак каби
Ёшликка ҳам фано хос экан.

Сен қайдасан?..

Куяди дилим,

Васлинг истаб, бўзлайман зор-зор,
Райҳондан-да муаттар гулим,
Шабнамдан-да покиза нигор!..

* * *

Энди ортиқ инонмоқ қийин,
Қалбни унсиз фарёд ўртади.
Сен борсан қайдадир... не дейин,
Ох, ғариб кўнглимнинг эртаги?
Энди ортиқ инонмоқ қийин.

Қалбни унсиз фарёд ўртади,
Топмай туриб йўқотмоқ оғир.
Орзуларни армон бутади,
Шуни раво кўрдими тақдир?!
Қалбни унсиз фарёд ўртади.

Сен борсан қайдадир... не дейин?
Ҳислар тошар бамисоли сел.
Сипқораман таҳайюл майин,
Хаёлимга ҳаялламай, кел!
Сен борсан қайдадир... не дейин?

Ох, ғариб кўнглимнинг эртаги,
Ёдинг ёдин ёдда тутурман.
Кўринса-да умрим этаги,
Мен барибир сенга етурман,
Ох, ғариб кўнглимнинг эртаги...

БАХТСИЗ ОЙ ҲАҚИДА ҚЎШИҚ

Заминнинг мўйлари — қатор тераклар
Кўкка бармоқларин ўқталган тунда,
Ой чачвон-булутни йўқотиб қўйиб
Хижолат чекканча қимтинар. Шунда!..

Хўрликдан титраган оппоқ юзини
Қайноқ кўз ёшлари ювиб ўтади.
(Чачвоннинг ўғриси шамолни бир кун
Доғ тушган бу юзнинг хуни тутади).

Бу ҳолнинг гувоҳи букри осмоннинг
Кўксида оловлар ёна бошлайди.
«Ўксинма, кўзим» деб, ойнинг ёнига
Ховучин тўлдириб юлдуз ташлайди.

Шул асно қайси бир сайёра шодон,
Офтобга қасоскор хатлар битади:
«Энди даво излаб куйган юзига,
Суйганинг тўлин Ой озиб кетади!..»

* * *

Тақдири азалдан қочиб бўлмагай,
Йўлимда ястанган гулми, қормикан?
Жоним омон экан, умид ўлмагай,
Мени деб дунёга келган бормикан?

Йиллар елиб ўтар, ҳамроҳим сукут,
Қаҳратон унутдир, кўкламлар унут.
Лек хаёл эғнида бир алвон барқут:
Мени деб дунёга келган бормикан?

Санғидим дала-дашт, қарорим йўқдир,
Топмадим жиндак гашт, қарорим йўқдир,
Кўнгилда илинж мўл, барорим йўқдир,
Мени деб дунёга келган бормикан?

Ортга кўз ташладим мен йиллар оша,
Шу замин ўшадир, шу осмон ўша.
Киндик қоним томган, эй азиз гўша,
Мени деб дунёга келган бормикан?

Бу ўтар жаҳондан мақсад не дейин,
Куз фасли бир қадам, баҳордан кейин.
Хижронда бир висол бўлмаса қийин,
Мени деб дунёга келган бормикан?

Туннинг кундузи бор, кундузнинг туни,
Куёш оташдадир ой деб ҳар куни.
Мен ҳам яралганман Уни деб, Уни!..
Мени деб дунёга келган бормикан?

2000

БАҲ КЕКСА ДАРАХТ ҲАҚИДА БАЛЛАДА

Туш кўради чилла, саратон
синовлари қақшатган оғоч
бир вақт пушти гулларин истаб
шоҳларига қўнган сандувоч
яна қайтиб келгани ҳақда.

Туш кўради кўп йил яшиллик
нималигин билмаган бағри
куртакларга тўлиб тўсатдан
барг ёзганин...
(унут бўлиб йилларнинг қаҳри!)

Туш кўради
кўрганларидан
илдизу танига бир ўт чирмашар.
Ларзон мевасига тумшуқ уролмай
кўзларин оқизиб ўтади қушлар.

Туш кўради...
ўнгида эса
тинч қўймайди бераҳм шамол
ёпишади ўхшаб канага,
ёпишару силтар ўнг-сўлга
тупроқ пуркаб бужур танага.

Оғир-оғир тебранар дарахт,
бедармон кексалик сўндирар шахтин,
фарёди гичирлаб чиқади ташга:
Йўқ, хали тамоммас, бари тамоммас...

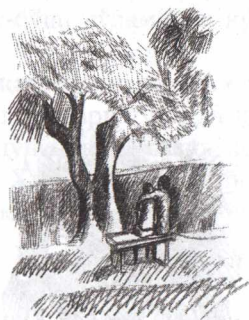
Гарчи инонса-да илдизларига
суянч тополмайди хотирдан бошқа!

* * *

Мўъжиза кутмасман эртадан
Замин каби ягона, ахир,
Ибтидодан интихога йўл.

Ана, титрар дарахт учида
Лаънат ўқиб аччиқ қисматга
Сўнгги япроқ — энг сўнгги нола.

Қайга шошдинг, қайга фигоним?..
Яна қандоқ таъбирлар кутар
Сувларга айтмаган тушимни...

КЕКСА ДАҚИДА * * *

БАЛЛАДА

Умр ўтса гафлатни кеча,
Кунлар бир-бирига ўхшайди.
Бой берилган имкон бу — Кеча
Ва Бугундан кўнгил тўлмайди.

Судралади ҳар бир дақиқа,
Қуёш ботиб, тонглар отади.
Тушуниксиз қадим ақида —
Ҳаёт қалбга тошдай ботади.

Нимадир кутасан дафъатан,
Кетолмайсан силкиб этагинг.
Ўзинг ҳам билмайсан, авраган
Ёлғон ваъдасими Эртанинг...

* * *

Бардошим тугади, тугамас бу йўл,
Бу йўлда санғиган умидлар етим.
Юрак бўм-бўш, кўзим ёши кўл,
Тоғдай тоқатимнинг тоқига етдим,
Бардошим тугади, тугамас бу йўл.

Бу йўлда санғиган умидлар етим,
Мени сарсон қилган жилвагар сароб.
Йўллар-ку кўп эди синашта, қадим,
Нотаниш сўқмокни танладим у тоб,
Бу йўлда санғиган умидлар етим.

Юрак бўм-бўш, кўзим ёши кўл,
Нимага ярарди энди бу корим?
Йўлимда унмади мен истаган гул —
Бебақо дунёда бевафо ёрим...
Юрак бўм-бўш, кўзим ёши кўл.

Тоғдай тоқатимнинг тоқига етдим,
Заминнинг тоғлари тубанда қолди.
Ўткинчи дунёнинг ҳавасин нетдим,
Жафолар Ҳақ ишқин кўнглимга солди,
Тоғдай тоқатимнинг тоқига етдим.

* * *

Тун қариди
Менинг ширин тушимни ичиб.
Тун қариди
Кўзларини
Юмди оҳиста
Соч-соқоли оқарди тамом.

Вожабо,
Бу не синоат,
Ақл бовар қилмас мўъжиза:
Энтиктирди бутун оламни
Кекса туннинг
Рангин жамоли.

ЎТИНЧ

Боқайин тақдирга бир дам ишонч-ла,
Етар, шубҳаларнинг беллари синсин.
Энг сара нигоҳинг менга бағишла,
Бир фахр кўксимда чечакдек унсин.

Кўзингда нигоҳлар қониб сеҳрга,
Сўнгра сочиларкан, у — абри найсон,
Бағримни бўшатиб бергай меҳрга
Рашк дея аталмиш кўп ёвуз йилон.

Оташин туйғулар ёқсин дилингни,
Сен менинг бугуним, сен менинг эртам.
Кел энди, кўлимга қўйгил кўлингни,
Ҳолимга бепарво қарама, эркам.

Ишон, фалак суйса, бизни суяди,
Чулғагай бизларни офтобранг шуъла.
Юрагим қаърида бир сўз куяди:
«Энг сара нигоҳинг менга бағишла!»

NAMANGAN DAVLAT
UNIVERSITETI

Anhorot-resurs markazi

* * *

Қуёш кўкка қадалган пайти,
Тирикликнинг энг маъсум байтин
Қўшиқ қилиб сойларми айтди...
Ишқим қалбда чўғланди ял-ял.

Меҳрин менга кўп қўриб гуллар,
Ўтган эди неча ой, йиллар,
Бу чарх тагин не пайғом йўллар?..
Ишқим қалбда чўғланди ял-ял.

Муҳаббат деб тўкилган эдим,
Тақдиримдан ўкинган эдим,
Толеимга юкинган эдим,
Ишқим қалбда чўғланди ял-ял.

Умр йўл деб айтмишдир башар —
Жим борурмиз қай томон бошлар.
Билмасмиз не йўллар туташар,
Ишқим қалбда чўғланди ял-ял.

Шундоқ ғалат ҳаёт ўйини:
Бир кўрсатиб ёрнинг бўйини,
Қўзғотди-ку, ҳислар қуюнин...
Ишқим чунон чўғланди ял-ял!

СОҢЕТ 1

Киприкка илинмас уйқунинг тўри,
Узун тун кўксимда орзиқиш, ховур.
Хаёлинг хабибим то тонга довур,
Субҳидам сезилар хасратнинг зўри.

Офтоб ғамзасида мужда кўринур —
Рўёни чилпарчин қилган ҳақиқат.
Сен — кўнглим кўшқида кўхлик кўхинур,
Ўнгимми-тушимми, тарк этма фақат!

Зеро, ишқ сўқмоғин бор-йўғи жафо,
Ундан юз ўгирмак хурофот, бидъат.
Ошиққа ҳамиша тахайюл раво.

Умидвор кўнгилда бокий муҳаббат,
Ишқсиз умр ғариб, диллар бенаво.
Мудом ўйимдасан, илоҳий талъат!

2000

* * *

Сиз менга кераксиз,
қакраган лабларга
зарур томчи сув
ва ёким
кушларга қўш қанот
шаксиз
ҳаёт аталгандек
кераксиз илло.

Сиз менга кераксиз,
ҳар лаҳза ўйлаб,
ҳис қилиб ҳар лаҳза
нафасингизни
бир оташ соғинчдан
музлаб бораман.

Мен кулбаман
туннинг қаншари
бутун ваҳшати-ла
ўйиб чизилган.
Сиз шуъласиз,
ҳадя этиб
қатра табассум
қўркувимни аритувчи куч.

Кимлигимни
ўзим биламан,
қўймади
Сизни-да яхшироқ билмоқ истаги
кўнглингизга юришлар қилдим.

Кўрдим
ул маъвода нелар борлигин
фақатгина
менга аталган.
Ўша Нелар
кувват бўлади
тағин бир оз яшашим учун.

Сиз эса бепарво
боқмайсиз хатто
ерпарчин вужудга
айлаб бир карам.
Уни хароб этар
эзиб тобора
андак ғурур ила
тоғдай сабрингиз.

Сиз менга кераксиз,
кўнгил водийси
минг йилларки йўқотиб қўйиб
интизор кўзлаган
покиза насим.

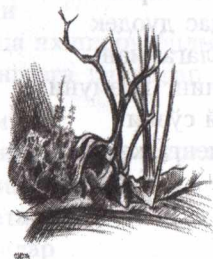
Гарчи аён
сарҳади йўқ тасаввур
қудрати ҳечдир
Сизнинг таъриф-
тавсиф олдида.

Бирок
барча ҳақиқатлар маънисиз менга
бағримда яшаркан
мунис муҳаббат.

Токи шовулларкан
ҳаёт дарахти
кўксимда авайлаб
ҳисларга чирмаб
муқаддас дуодек
такрорлагайман
умримнинг мазмуни
ифорий сўзни:
«Сиз менга кераксиз!».

САБОҚ

Рухингни куйдирса саволлар
Саратоннинг чўғ қуёши каби.
Юрсанг,
Тизгинсиз ўйлар етагида
Биянинг ортидан қолмас қулундай
Ва ҳаёт нелигин англамоқ бўлсанг,
Сен албат йўлингни денгиз томон бур.
Қуруклик сирларидан айрича,
Фаройиб сирларга бағри лиммо-лим
Буюклик қошида сукут сақлагил.
Бир-бирини қувиб ўйнаган
Беғам тўлқинларнинг қўшигин тинглаб,
Тушуниб етасан:
Ўзи қизариб
Жўякларга ранг бера билмас
Кулупнайдир хали ўйларинг.
Шу ўйларни кун ўтиб бир кун
Мангулик яратсин, десанг мукамал,
Сокин ғалаёндан сабоқ ола бил...
Ишонгин,
Соҳилни тарк этар онингдан
Ҳаётга боқасан тундай хотиржам.

Майсани майсадек кўрдим мен,
Харсангни харсангдек, гилни гил.
Ёмғирни булутдан сўрдим мен...
Танграм, кўрлигим-чун кечиргил!

Офтобга тобланиб яйрадим,
Зилол сувдан симирдим қона.
Тилимни саного қайрадим.
Даҳри дунга боқдим хайрона.

Асрий тоғлар хайбатин туйиб,
Ақлу хушим тамом адашди.
Кийимларин иргитиб, кийиб,
Теграмда юз фасл алмашди.

Хайрат бўлди дарахтда битган
Ризқ ҳам ҳатто яширмам, э воҳ.
Мўъжизангдан мўъжиза кутган —
Мен гофилни кечиргин, Оллоҳ!

Воҳ, саждага бошимни эгдим,
Сени билмас бандалар мискин.
Кўп такаббур, кўп даҳрий эдим,
Бироқ раҳминг кўнгилга таскин.

Ҳақ деб яшаш — улуғ ҳидоят,
Рўй беражак бирдамас бирда:
Ишқинг тугён ургай ниҳоят
Ё Раб, уч юз олтмиш томирда.

Бу оламни этолса ғорат
Мажнунлигим овозалари.
Ужмоҳ сари очилгай шояд
Асл Ватан дарвозалари!..

КЎК ГУМБАЗ

*Қарши шаҳридаги XVI—XVII асрга мансуб
тарихий обида қошидаги ўйлар*

Долғали кечмишни раво кўрибди,
Сени суронларга ташлаган қисмат.
Мангулик қахқаҳа уриб турибди,
Бошингда йилларни қиличдек сермаб.

Мағрурсан, елкангда асрлар чанги,
Пойингда тин олар саҳройи еллар.
Ўтди не замонлар ўчганча ранги,
Қарайсан: яна не давронлар келар.

Шарафга гувоҳсан, хўрликка гувоҳ,
Барчасин ўйласам, шошади ақлим.
Мўминлар тилидан тушганда Оллоҳ,
Илк бор кўчиб тушган фиштрларинг балким.

Кўрдинг, вақт уммонин тўлқини билан
Неча дов-дарахту хаслар ўтдилар.
Ҳасадда тўлғониб, сени заминдан
Супурмоқ истаган каслар ўтдилар.

Қўйнингдан олтину гавҳар излаган
Ёвузлар қўлида неча тўп кўрдинг...
Энг мушкул дамда ҳам Ҳақ деб бўзлаган,
Дилида худоси борни кўп кўрдинг.

Нилий нақшларда ўйнаган офтоб
Ҳамсухбат бўлгандир сенга гоҳида.
Сен — нокас ўтида ёнмаган китоб,
Ўтмиш ва келажак оралиғида.

Болангман, бош уриб тавофга келдим,
Хотирот кунжлари ёришди элас.
Даврлар ўткинчи, сен боқий, билдим,
Олис болалигим осмони — гумбаз!

* * *

Бағрингда беш кунлик мехмон бўлдимми?

Эй, ота маконим, эй она тупроқ!

Бошда қиров, энди қадринг билдимми?

Эй, ота маконим, эй, она тупроқ!

Туғилмоқ — ўлмоқ деб айтмишлар... қайдам,

Сенда кўз очибман, ўлимлар майда!

Умр — қоғоз кема бамисли сойда,

Эй, ота маконим, эй, она тупроқ!

Болалик гаштини тотганим эсда,

Оёқяланг бўлиб чопганим эсда,

Баҳорда бойчечак топганим эсда,

Эй, ота маконим, эй, она тупроқ!

Кўйнингдан хас каби учирди тақдир,

Гоҳ у ён, гоҳ бу ён кўчирди тақдир,

Феъли кенг отамдек кечирдинг охир,

Эй, ота маконим, эй, она тупроқ!

Муҳаббат шунчаки бир эрмак девдим,

Бир қизни лахча чўғ, ўт бўлиб севдим...

Сўнг ҳижрон, азобга эш қилди севгим,

Эй, ота маконим, эй, она тупроқ!

Кувонсам, ул севинч ёшимда бўлдинг,

Гам чексам, шу руҳсиз лошимда бўлдинг,

Ҳамиша ўйимда — қошимда бўлдинг,

Эй, ота маконим, эй, она тупроқ!

Мен фано илкида, бакодадирсан,

Кўзимга суртгудек озодадирсан,

Муштипар онамдай дуодадирсан,

Эй, ота маконим, эй, она тупроқ!

Ҳануз англолмадим ўзим ўзимни,

Мангу юмар бўлсам бир кун кўзимни,

Ўзингга ишонгум ўғил-қизимни,

Эй, ота маконим, эй, она тупроқ!

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ИЛК ЖАҲОН ЧЕМПИОНИГА

Сен учяпсан...

Мўъжиза юз бермас дея ишонган
Фанимлар кўксида бир армон қишлар.
Парвозинг пойида асов денгиздай
Тўлғониб-тўлғониб гувлар олқишлар.

Сен учяпсан...

Шамол бақраяди, унинг карвони —
Булутлар тарқалиб кетади шу тоб.
Милён тилсимларга гувоҳ бўлса ҳам
Хайратдан оқариб боради офтоб.

Қайга ахир,

Ахир нимага?!

Беадад саволлар қолар жавобсиз.
Бир меҳр кўзингда чўғдай ёнади,
Гумроҳлар англамас кўзларни, эсиз.

Йўқса ўқирдилар кўнгил лавҳини,

Кўзларда акс этар мисли аланга:

«Менга қанот бўлган кўк ишқи эмас,

Оташ муҳаббатим она-Ватанга!»

Учяпсан!

Юртнинг осмонига ойдай ярашиб,

Йўқотиб қўяди қушлар хушларин.

Ёдингга тушади, юрагинг тўлиб,

Маъюс кузатганинг бир вақт қушларни...

Дунё, қўйнинг тўла умрлар чил-чил,
Товоним қаварди ўтганим сайин.
Бетизгин, беманзил ўйларим зил-зил,
Бир кам не бор яна ўзи сендайин?..

Сен мангулик томон, мен бир ўткинчи,
Қўй, эрмак қилмагин араз-ўчимни.
Ногоҳ тилга кўчар дилим ўтинчи:
– Нима қилиб қўйдинг, ўттиз учимни?!

Пойингга йилларни хазондек сочдим,
Гох дилхуш, гох дилхун лаҳзалар билан.
Нимани англадим, не сирни очдим —
Йўқликка узатдим ларзалар билан.

Тошбақа мисоли имиллаб гох кун,
Чакин шиддатида кечди даврлар.
Атрофга сер солиб қарасам бугун,
Қанча танишим йўқ... қолмиш қабрлар.

Нахотки, ўйлайман, инсон тақдири,
Олдиндан ҳисоблаб чийланган қарта —
Мағлублик қисматдир азал-охири,
Гарчи ўйналса-да фақат бир марта!..

Шундоқ ўтар бўлса ҳаёт дегани,
Нечун ғамга ботай, нечун ирғишлай?..
Лекин руҳимдаги дардни енггани
Нажот қайда? Мен жонимни бағишлай.

Нима бор, кўрсатгил, жондан-да азиз —
Соғиниб, сиғиниб юкинадиган,
Ранжу аламига шукр деб ҳаргиз,
Усиз ўтган дамга ўкинадиган?!

Дунё, сир-асроринг йўқдир якуни:
Ҳаёт — ҳижрон, ўлим — висол, зафардир.
Билсам, яшамокнинг бор-йўқ мазмуни
Ҳақнинг даргоҳига илинж, сафардир.

ЯНГИ ЙИЛ ОҚШОМИДА

Ташқарида ажиб бир холат. Дилда
Қор соғинчи каби бир мубхам туйғу.
Ҳайқирдим, қўл чўзиб гўёки қилга:
— Эски йил қаърига чўкяпман, ёху!..

Танамни кутқарар дўсту ёронлар,
Бирок рухим қайда, ҳеч ким билмайди.
(Ҳар қандай илтифот ғашим кўзғатар,
Қадрдон ҳислардан кечгим келмайди).

Шодон давраларда табриклар янграр,
Янги тилакларга айланмас тилим.
Ох, махзун ҳолимни бунда ким англар?..
Кўзимда шашқатор кўнглимнинг сели.

Ўтмишга алвидо десам батамом,
Балки эрта бир кун афсус қилмасман.
Лекин муҳаббатим — ул эски армон,
Ул гўзал қайғумни топа билмасман...

КЎНГИЛ МАНЗАРАЛАРИ

I

Зардоли гулидай тўзғиди йиллар,
Умримдан юлинган кунлар чирпирак.
Ўттиз йил ёлбориб, бир нарса тилар
Бу юрак!

Куёш ҳар тонг тоғдан ошади,
Зарларин элайди замин устига.
Кўнгил косасидан кўпчиб тошади,
Орзиқиб кутилган дийдор қасдида.

Камалак нурлари инган шаршара
Чўққилардан учиб «бир гўзал синди».
Интиқлик забтига олса сарсари
Умидинг тафтидан орзум исинди.

Чечаклар анбарин йўлларга тараб,
Қирга қайтар шамол — хориган тўриқ.
...Ҳозирча кунимга турибди яраб
Менинг дардим билан оғриган борлиқ.

II

Мен дарё
шиддатли тўлқинга илҳақ,
Қақраган қирғоғим қучмадим кўпдан.
Мен сахро
саратон кўйнида чатнаб,
Уюр-уюр булут тиловчи кўкдан.

Илдизман, шохлари гарчи ям-яшил,
Ўзи эса ҳануз сувга етмаган.
Мен ўша, алҳазар, парча қўрғошин,
Ўқ бўлиб кўкракка, шукр, ботмаган.

Мен ўша, бир имдод тополмай нолон,
Даралар бўғзида қотган илтижо.
Мен ўша, зарб ила отилган пайкон —
Учяпман, учяпман бенишон, бежо.

Мен ўшал..
Тумтайиб, гоҳ кулиб ўтар таққослар,
Кўксимни ёргудай потирлар қумрим.
Хилол қўк тоқига ўзини осар,
Кутишга айланиб бормоқда умрим!

III

Оҳиста-оҳиста синади оғоч,
Сим-сиёҳ тун ичра сингади унлар.
Кўнгил зориллайди, кўнгил жуда оч,
Мени таъқиб қилар ишқталаб кунлар.

Наҳот фақат тушда орзум ушалар,
Наҳот тушда фақат топгум ойдинлик?..
Нотанти тақдирдан дилим ғашланар,
Бироқ... кўкда ой ҳам гоҳо бир тилик!

Қачон тўлган ўзи ками дунёнинг,
Бирдек айланганми кўҳна чархпалак?
Бу дунё мулкидир асли рўёнинг,
Фақат мангу умид — ям-яшил палак.

О, яшил туйғулар, бор бўлинг ҳар дам,
Ал-амон, ал-амон, минг бор, ал-амон!
Теграмда ҳазонрез қаҳ-қаҳ урса ҳам,
Барибир мен тинсиз яшилланаман...

* * *

Балки дунёдаги жамики сўзлар
Сенинг таърифингга арзимас, эй мох.
Бўлса ҳам қуёшдек улар зўр оташ,
Энг хушбўй гуллардан яна хушбўйроқ.

Хуснинг таърифини ишонгин менга,
Ул қадим сўзлардан кўмак тиламай —
Битта сўз айтаман, тап-тақир чўлда
Очилиб яшнаган қирмиз лоладай.

Хуснинг таърифини ишонгин, дилбар,
Фақатгина менга, бошқа ҳеч кимга.
Сен дея яралиб, оламга бир бор
Бўйин кўрсатмаган Сўз бор кўксимда!..

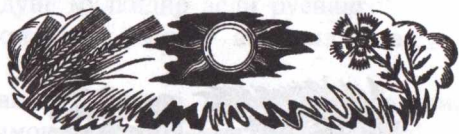
БИР КУН

Бир кун менга тухфа этади сени
Ўжар нигоҳларим михланган эшик.

Бир ёруғ умидга интиқ кўнгилдек,
Ажиб ташрифингдан ёришар кулбам.

Жонимдан-да азиз бошингга сенинг
Ёстиқ бўлганидан яйрайди кўксим.

Шунда изтироблар ҳақинда сенга
Эртақлар сўйлайди соғайган юрак.

* * *

Кўм-кўк майсалардан кўрпача тўшаб,
Куёшни куйманиб чорлаган далам,
Бағрингда яйрасам гўдакка ўхшаб,
Қалбимни тарк этар
балки оҳ-нолам.

Ёки тун зулматин эгнимга кийсам,
Абад сукунатнинг тутсам баридан,
Халос этарманми
кўксимни бир дам
Севгининг муқаддас азобларидан?

... Садақа тилаган тиланчи каби
Мен жавоб кутаман саволларимга.
Жавобга очилмас тоғларнинг лаби,
Дарёлар қайрилмас асло зоримга.

Ноилож
Жавобни ўзим излайман —
Ёлвориб ўйларга:
«Мени тинч қўйинг...»
Хотирам деворин тирқишларидан
Сизиб кираверар
хаёлинг, ўйинг.

АРМОН

Уйфондинг,
Рухингда гуллар очилган —
Ишониб киприклар тўқиган тушга.
«Рост бўлса, ахдига умр бер, ўзинг»,
Ер бўлиб ёлбординг самандарқушга.

«Шамолдек елсаму пойини ўпсам,
Кўксимга бош қўяр унут дард мисол», —
Кўзларингда тинсиз айланаверар
Райхоннинг сувига чайилган хаёл.

Умидни орқалаб, чопасан хушбахт,
Еллар йўл бўшатиб, хайрон боқишар.
Қанотим йўқ дея куйинма ҳаргиз —
Ҳаркалай, қувончинг узокроқ яшар.

* * *

Кўркма, бу хавф ўтиб кетади,
Кўрмагандек бўласан охир.
Хавотирда қанча хатарни
Ўткардинг-ку, эслагин ахир.

Кўрқяпсанми, демак улардан
Ололмабсан керакли сабоқ:
Хар қачон ҳам кутилган хавфнинг
Вахимаси ўзидан зўрроқ!

* * *

Бир сўз бор,
Номус деб тўкилган қондек мўътабар.
Қуёшнинг илк нурын ичиб кўз очган,
Борлиққа кўрк бўлган гулдек муаттар.

Бир сўз бор,
Ҳар бир пок оғизга бирдек ярашган.
Бу сўзнинг сочларин Тўмарис момо,
Муқанна боболар суйиб тарашган.

Бир сўз бор,
Унга етолмаган ҳали кўп миллат.
Шу сўзни унутиб яшаган элнинг
Еган нони бўлмас асло беминнат.

Бир сўз бор,
Йўл эрур у мангу васлига Ҳақнинг.
Пешонаси ойдан, тонгдан-да ёруф
Шу сўзни туғ қилиб кўтарган халқнинг!

1990

ИЛТИЖО

Орзулар — оромнинг ёвуз ракиби
Қонимда жо бўлиб, зўриқар томир.
Идроким қуввати нурамай, битмай
Бир кун поёнига етгайми умр?..

Мушук човутидан зада чумчукдай
Мендан қочаверсин имкониятлар.
Уларнинг ортидан қувиб тинмаган
Иштиёқ сўнмаса, шул ўзи етар.

Гугурт донасидек пов ёниб ўчар
Майда қувончлар деб юрмоқдан карахт,
Бир ёруғ нафратга эш бўлиб, мағрур,
Қайғунинг сочларин силамоқ ҳам бахт.

Парвоз этаверар хумо қушлари
Ғариб бошим томон назар ташламай.
Турфа хил маломат, дарднинг тошлари
Нолишга йўл бермас, «сийлаб» ҳарқалай.

Вақт — тулпор устида учиб бораман,
Юракда умид бор — чамандир йўлим.
Бу сайр кўнгилга тегмасдан бурун
Жонимни олмоққа улгиргин, ўлим!

Бошингда не хаёл?
 Кетяпсан!
 Менга
 Мугузли азобни рўпара қилиб.
 Сен тушган сўқмоқда ёлғиз чирилдоқ
 Чўзиб нола қилар кўксимни тилиб.
 Отини эгарлаб чиқса-да булут,
 Осмон чехрасини ҳали бузмаган.
 Титрар бармоқларим — қўрқоқ балиқлар
 Сочинг денгизида қониб сузмаган.
 Миқти орзуларни совуқ бир эпкин
 Ёнғоқ пўчоғидай кетар учириб.
 Севинчлар ниш урган у тотли дамлар
 ... Хотиранг бағрида қолмасми чириб?
 Жавоб бер!
 Кечмиш хотиралар умри сен учун
 Ярқ этган чақиндек наҳот бирпаслик?
 Балки сени қийнар мендаги ўт ишқ...
 Мендай севмоқликка қодир эмаслик?
 Кетяпсан!
 Дунё тароватин кўзимдан юлиб,
 Мен томон эмаклар малъун айрилиқ.
 Ул касдан атрофим чамбара қилиб
 Беҳуда уринар умид қилтириқ.
 Ўпар изларингни озурда товуш,
 Турналар учади — кўзида малол.
 Сен эса адоқсиз мунгларни экиб,
 Кетяпсан!
 Бошингда бир телба хаёл...

Тортар хаёлимни хира бир юлдуз,
Унинг милтираши биз-чун беҳуда.
Сезилмас иссиғи, ёруғи сўзсиз,
Папирос чўфига ўхшайди жуда.

Қиёсим тўғри деб жар солмасман, йўқ,
Коинот сирлари шундайин чигал:
Кенгликлар бағрида ўша жиндай чўв,
Миллиард одамларга қуёш, эҳтимол.

ХИЁНАТ

Эркак кўзларини нафрат ялайди,
Бир алам ўтади кўнглини бузиб.
Зор йиғлаб хотини шафқат тилайди,
Хиёнат силаган қўлларин чўзиб.

Сўз демай, чилпарчин қалбини олиб
Эркак жўнаб кетар бу бадбахт уйдан.
Нафратнинг ёғида жизғанақ бўлиб,
Аёл нажот излар хотирдан, ўйдан.

Эслайди: сирли боғ, гаройиб оқшом,
Илк бўса тотини, бари-барини.
Лек билмас нимага ловуллаб юзи,
Нима қўйдирмоқда товонларини?..

Осмоннинг мулкида юлдузлар шўх-шан,
 Заминга кулгулар тўкаверади.
 Кулгуга чўмилган шу тунда бедор
 Ҳар юрак Муҳаббат туғаверади.

О, малак, юзингдан ойлар нур тилар,
 Сочингни тун дея тўзғитди шамол.
 Бир бедор юракнинг эгасиман мен,
 Туғилган гўдакка келгин, назар сол.

Юракнинг боласи — шўрлик муҳаббат
 Ташнадир, ичиргин, бир томчи Мехр.
 Муҳаббат улғайсин, усиз бу олам
 Юпун бир гадодир, кўзлари сўқир.

ХАЛҚ ОҲАНГИДА

Қай кун ҳассос табиат
Сени бундоқ гул этди.
Тушиб ишқинг учқуни,
Жигар-бағрим кул этди.

Ўртанар энди кўксим
Чидолмасдан бир ҳолга:
Тундайин сочинггамас,
Ватан, ахир, шамолга!..

Висолингга сифиниб
Ўтган кунлар туллади.
Юрагимда юз минг дард,
Қайғу-ҳасрат гуллади.

Сенсиз менга тириклик
Куйлари кўп ҳазиндир.
Қалбда ҳижроннинг тиғи
Кипригингдай узундир.

Осмоннинг бир бурчида
Юлдуз кулса кўзингдай,
Соғинчнинг зил юкига
Ҳаммол йўқдир ўзимдай.

Келгин, энди тоқат йўқ,
Карам этгил, суйгилим.
Азобларга чек қўяр
Ё висолинг, ё ўлим!

* * *

Рангин болаликка алвидо айта,
Югурик Вақт бир-ла елиб кетяпман.
Англадим: умр — сув, окмагай ортга,
Болалик қадрига энди етяпман.

Майса хотирамни шабнам сўзларим
Бир куни безайди — умидим бордир.
Ҳали кўп баҳорга ташна кўзларим
Ўн саккиз баҳорни ютиб юборди...

Баҳорки, ҳар бири умримга безак,
Уларга қўшқўллаб меҳримни бердим.
Айниқса, сўнг кўрган баҳорим бўлак —
Илк севги гулларин шу фасл тердим.

Энди бу гулларни бағримнинг чуқур,
Мустаҳкам ерида асрамоғим шарт.
Токи бу гулларга бургутдек учқур
Йилларнинг шамоли қўндирмасин гард.

1985

МАКТУБ

Қийинми, пурвиқор тоғлардек бесўз,
Намойиш этмоқлик улуғворликни.
Ўрганмоқ, зерикмай бамисоли кўз,
Инжа бир дийдорга абад зорликни.

Ё яшаш денгиздек сиртдан тинч, бироқ
Ичда минг тўфонни шундоқ яшириб?...
Лоақал мумкин-ку, ишонинг, севмоқ,
Севаман, деб сира ҳайқирмай туриб!

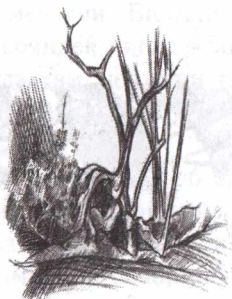

* * *

О, буюк муҳаббат, ям-яшил денгиз,
Пўртана бағринга ўзимни отдим.
Сирларга лиммо-лим чексиз қўйнингда
Бир инжу кўрдим-у, яна йўқотдим.

Ўйлайман, ул инжу дийдори секин
Хотирам боғида тиклана бошлар.
Ҳажрида ўртаниб ёнган юрагим
Кўкрак қафасимни куйдириб ташлар!

1984

1984

* * *

Қон сачради —
Қуёш кўксига
Рақиб урди пичокни чоғлаб.
Оғрикдан зўрикқан борликни
Қоронғулик олди қучоқлаб.

Хавотир-ла боради эриб,
Ой — ёруғ умиди осмоннинг.
Интизор кўзлардир юлдузлар
Ташрифига ҳамшира — тонгнинг.

* * *

Йигирма бир йилки, кўксимга қамаб,
Авайлаб асрайман бир қушни яккаш.
Бу қушнинг меҳрибон соҳибасини —
Бокира бир қизни топмай кўнглим ғаш.

Тақдир учратаркан не-не гўзални,
Қушгинам кўксимда ногоҳ титрайди.
Афсуски, мен уни ўзимдан бўлак
Ҳеч кимга ишонмам, кўзим қиймайди.

Ҳануз эгасини топмаган қушнинг
Интизор ёниши эзади мени.
Ёдимдан ўчмагай: бир кун тушимда
Қайси бир сулувга топширдим уни.

Топширдим мен уни. Билмай сулувнинг
Меҳри ҳам сочидек қисқа эканин...
Энди ўнгимда ҳам жонимни тирнар
Тушдаги сабоқнинг ўткир тикани.

Шубхалар ўтига дош бериб аранг,
Таҳсин айтмасам-да бемаврид тушга,
Эрк тагин қанотин қайирмасин деб,
Ёрдам беролмайман бечора қушга.

1988

СОНЕТ 2

Бир кун учажакман мен кўкка озод,
Бетакрор парвозга лол боқасиз, лол.
Бир бўрон шиддати қалбимда, хайхот,
Бағримда бўлади юлдузу хилол.

Теграмда юзганча булутлар сокин,
Маҳзун юрагимни этгайдир обод.
Билмасман ўшанда недир ором, тин,
Учгайман беармон, гарчи беқанот.

Мен етган юксакка етмай бир бора,
Сохиби қанотлар — қушлар бечора,
Тиккайдир кўзларин менга кўп ўчли...

Учаман. Бу ерда шубҳа нокерак,
Қалбимда потирлар ишонч ва истак —
Ҳар не қанотдан-да минг карра кучли!

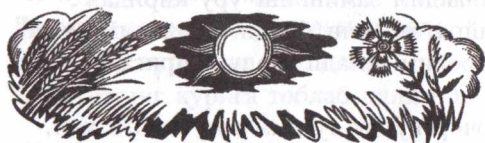
1987

ФАХР

Бахт насими нозланиб эсган
Тогдай Ишонч этакларида
Орзуларнинг рангин чечаги
Муҳаббат бўйидан қониб ўсгучи
Тенгсиз бир Олам бор оламда.

Менман ўша бекиёс Олам —
Бағрида сендайин Куёши бўлган!

1984

* * *

Илоҳи, чўмаман ўйлар қаърига,
Елдирим умримга излайман маъни.
Кўхна мажозлардан қочиб нарига,
Мен кашф этажакман, билмам, нимани?..

Бесабр кўнгилда ҳаваслар гирён,
Бу жоним шуҳрату мурувват қули.
Келмагу кетмакдин мақсад ноаён,
Қачон юз кўрсатур чин ҳаёт гули?

Сўнг манзил қайда у, аршми, ер ости,
Тириклик шомиди хотир абасми?
Наҳотки чўнг қайғу – ўлимнинг дасти,
Ё таним руҳимга жонли қафасми?

Кўзимга саволлар сувратин чизиб,
Санғидим заминнинг ўру қирида.
Ҳайратим минг бўлди, қонларим қизиб,
Идроким етмади гардун сирига.

Ночор қулоқ тутдим тоғу тошга ҳам,
Фалсафа тўкиди қадим бир харсанг:
«Сен фоний дунёда бебаҳо одам,
Вужудинг тупроққа тенглигин билсанг...»

ТАЗАРУУ

Югуриб чарчадим, етар, энди хўп,
Юрганим кўнглимнинг етакларига.
Зор қақшаб топгандан йўқотганим кўп
Ёпишиб дунёнинг этакларига.

Холбуки бировдан камим йўқ эди,
Хойю ҳавасларин кўрдим оламнинг.
Таъқиб этаверди армоннинг хиди —
Саждада ўтмаган умри одамнинг.

Кимдан юз ўгириб, кимга тикилдим,
Ғаддор нафс пардаси тўсиб кўзимни.
Ишвалар пойига тутдек тўкилдим,
Ўзимни унутдим ўйлаб ўзимни.

Не кўрсам лол бўлдим маҳобатига,
Баридан тутмадим ҳар дам илмни.
Энди зор турибман иноятига,
Ҳимматнинг қўрига тоблаб дилимни.

Жонимга азоблар сўрарман беҳад,
Ва ишки кўйида хорлик, адолик.
Жамолин кўрсатса бир кун Ҳақиқат,
Англарман: не шараф ушбу гадолик!..

* * *

Минг битта хавотир жонимни чўқиб,
Кўнглимнинг бисоти — эзгу дардимни
Ахийри мен сенга инондим, гўзал.

Бир ўтинч куйдирар энди дилимни:
«Сен мени ўзингдан ортиқроқ севма,
Ўзимдан ортиқроқ мени тушунгин!».

* * *

...га

Биламан, сен мендан кутяпсан бир гап,
Истайсан, севдим, деб ёрилмоғимни.
Икрормас, изҳорлар кўпайган пайтда,
Изҳор деб қийнама тагин жонимни.

Ҳолбуки, кўз ёшдек тиниқ севгимга
Керакмас, ишонгин, заррача изох.
Ишқимга муҳаббат дардлари чўккан
Маъюс нигоҳимнинг ўзи, бил, гувоҳ.

Яхшимасми, офтоб абадулабад
Порлагандек фақат само бағрида,
Яшаса севгимиз тилларга кўчмай,
Маъсум қалбимизнинг кенгликларида?!

1985

* * *

Жуда тез ишондинг,
Ўтмиш қора китоб эканлигига.
Ишонгандек калтабин одам
шаклин йўқотмасдан оловда музнинг
пишмоғига бирам қизариб.

Зеро билар эдинг, шу қора китоб
фақат сеникидир, ўзганинг эмас,
қуёш — олов копток
(асрлар гувоҳ)
ёлғиз осмонники бўлгани каби.

Аммо сен
(бу не кўргуликдир ўзинг айт, фалак!)
улоқтирдинг китобни четга —
ўзанидан воз кечган дарё!
Сенга тинчлик бермади ахир,
қирғоққа интилган тўлқин сингари
қулоғинга урилиб турган
«урушқоқ» боболаринг олис «урҳо»си!

Энди,
қармоқнинг бандиси — очкўз балиқдек,
жовдираб-жовдираб кўзларинг ночор,
ичингга ютганча зилдек аламни,
тинглайсан,
бобоси бобонгдан мушт еган каснинг
ўтмишинг ҳақида қироатини...

1990

* * *

Устоз Икром Отамуродга

Сукунат кўксида кезади шовқин,
Туркистон тунини тутмоқда тўлғоқ.
Оғриқ кўп хаддидан ошган лахзада
Гумбурлаб кўяди момақалдирок.

Омадлар тилайди тунга куюниб,
Шу юртнинг ҳар битта гиёҳ, тошлари.
Бир буюк ташрифга ишонмай хануз,
Кекса чинорларнинг эгик бошлари.

Бойўғли хотиржам кутар ўлжасин,
Биларки, бу тўлғоқ узоқ чўзилар.
Ўтлуғ ҳароратдан эриб адодир
Туннинг кўз ёшлари — ҳадсиз юлдузлар.

Барибир тоғларнинг башорат сўзи
Тилидан тушмайди сира сабонинг:
«Тонг албат туғилар, доялик қилса
Сайроқ тўрғайлари Қашқадарёнинг!»

1990

ЧОРЛОВ

Юрагим соғинчдан уваланди-ку,
Қайдасан, кўнглимнинг эй нозли қизи.
Тун. Сукунат.
Димоғимда сармаст шамоллар
Олиб келган атиргул иси.
Келгин...
(Тунги илиқ ҳаво тўлкини
Илтижомни қалбингга куйсин).
Келгин!
Менинг ташна кўзларим бу дам
Дийдорингга бир бора тўйсин.
Билмайсан,
Не кўйга солди соғинчинг,
Ҳолимни биргина юдузлар кўрар.
Мен каби эзилиб осмон қаърида
Кўз ёшим мисоли мўлтираб турар.
Ўтинаман, ёлғизим, бағрим,
Соғинч гўлаҳида қолдирма мени.
Соғинч ўтидан-да оташроқ лабим
Англагин, шу дамда истайди нени?..
Баҳорни соғиниб мунғайган дарахт
Ўйларин онаси бўлган бу олам —
(Ўрмонга чарсиллаб ўт тушган каби)
Келсанг,
Қувончимдан ёришгай бирдан.
Дийдам косасига бегона уйқу
Ҳаловат излабон ахир чарчади.
Келмасанг, бу тонг ҳам мени деб осмон
Зарбоф чопонидан яна кечади...

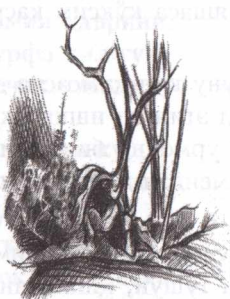

ОШИК МАҚТАБИ ОРЗУ

Хаёт ташвишларин иргитиб қўйиб,
Симиргим келади тўйиб ва тўйиб
Ёмғирдан кейинги тоза ҳавони.

Симиргим келади ютоқиб, шошиб,
То унинг софлиги ўпкамдан тошиб,
Сўнгра вужудимга сингсин қон каби.

1985

1985

1985

ОШИҚ ДЎСТ МАКТУБИ

Ишондим, севилмай яшамоқ офир,
Кул бўлиб ишқида, ошна, бир қизни.
Келсанг-ку, ўзинг ҳам кўрасан, ҳозир
Мен — суҳбат мавзуси қишлоғимизнинг.

Гуллар очиларми боғда анвойи,
Ёки тун тўшарми қоп-қора чойшаб —
Барига бефарқман, тунд ва ёввойи,
Ёлғизлик истайман Мажнунга ўхшаб.

Мажнунлар замони эмас, биламан,
Қўп нарса ўзгарган ушбу асрда.
Лек нетай, ўйларим эгаси бўлган
Бир Хаёл яшаса қўксим қасрида?

Кезаман туну кун кимсасиз даштни
Зилдай рад этилган ишқни кўтариб.
Қай тошга урмоқни билмайман бошни,
Одам йўқ мендан-да ночоррок, ғариб.

Ҳеч ким тушунмайди, холимни, афсус,
Лоақал сен тушун, қилмагин эрмак.
Ахир, муҳаббатнинг кўзи кўр хануз,
Ахир, бўйсунмайди буйрукқа юрак!

Барибир тақдирдан ёзғирмам зинҳор,
Шу севгим рухимни қўллагай ҳар дам.
Фақат, бил, паст эмас, юксакман кўп бор
Юракда ишқи йўқ бахтиёрлардан.

1990

ТУШ

Бир туш кўрдим,
йўқ унга таъриф:
бирам рангин,
бирам нурафшон,
Бу тушга сен
айладинг ташриф —
киприги ўқ,
нишони-чи — жон!

Ташлаб сенга
кўзин қирини,
хижолатдан
офтоб соч юлди.
Сен деб, ёриб
замин қаърини,
турфа хил гул,
чечак очилди.

Ўнгимда-ку,
фироқ ила ғам
рухимни кўп
этганди майиб.
Бокдинг шифо
нигоҳинг билан
табассумга
юзингни чайиб...

Бир туш кўрдим,
йўқ унга таъриф!

НЕКБИНЛИК

Кўксимда ястанган захролуд хажр,
Тун, кулма милёнлаб кўзларинг билан.
Умидим бор, ахир, зулфизарига
Бағримни тўлдиргай ҳали илоҳам.

Осмондай юксалиб, ҳали бу бағрим
Қақнуслар рақсига қонар кун яқин.
Бадқовоқ осмондан воз кечиб охир,
Юлдузлар шодасин келтирар чақин.

Бир тонгки, борлиғи сутга чайилган
Ва унинг ишқида кўзи ёш майса —
Неки бор оламда меники бўлар,
Илоҳам зулфини кўксимда ёйса!..

Кўксимда ястанган захролуд хажр...

ЭХТИЁТКОР ОДАМ СЎЗЛАРИ

Юракни ҳовучлаб яшамоқ оғир
Бу нотекис, кўп ўнқир йўлда
Қоқилиб кетмайин деган ўй билан.

Кимга этак, кимга енг бўлиб,
Бирни ака, бирни ука деб,
Тоғиб олдим сип-силлик йўлни.

Юрак эса ҳануз ҳовучда —
Сирпаниб йиқилмоқ хавфи қўймайди!

* * *

Тараддуд сезилар бахрул очунда,
Нилий кўк этаги гоҳо турланар.
Мунғайган, яланғоч боғнинг сатхида
Топталган япроқлар фарёди ёнар.

Оғочлар кўйлагин юлиб тўймаган
Шамол кўзларида ҳадик, талваса.
Яшилтўн арчага зор этган уни,
Аёз қаҳри билан боғлиқ васваса.

Майса унутганча бешафқат ўрок
Берган жароҳату дарднинг барини,
Номаълум бир фурсат кўшиб ўзига
Кўмар оҳорланган умидларини.

Бўш ин сувратида мотамсаролик,
Лайлак қанотлари айрилиқ туғмиш.
Сабрдан тўралган минора англа
Ҳадемай борлиққа ҳоким бўлар қиш.

Лек кўнгил қизикмас оламда не хол,
Тўлдириб ҳар ённи чорлов хатига:
Баҳор ташрифини кутади интик,
Юракнинг даҳлсиз салтанатига.

* * *

Кувонтирмас қайси отани
Ўз ўғлининг жиндек ютуғи.
Инсондаги жами хислатдан
Шу энг олий, шу энг улуғи.

Ушалгандек умрлик армон,
Ота кўнгли шодликдан жўшар.
Шу дамда у шеъри туфайли
Машхур бўлган шоирга ўхшар.

* * *

Бир фараҳли кунлар яратайлик, кел,
Яқин йўлатмасдан дилга қадарни.
Қарагин, еб тўймас бу учкур йиллар
Тановул қилмоқда хотираларни.

Бокира болалик кунларин ёди
Ҳазм бўлар экан йиллар қорнида,
Новдамиздан учган ҳар япроқ учун
Янги барг ёзайлик, афсус ўрнида.

Хотирот сатҳида бир из қолдирмай,
Лаҳзалар йўқликка кетмасин ўтиб —
Ҳар лаҳза мазмунин асалга қориб,
Умримиз лабига қўяйлик суртиб.

Қани кел, сен келсанг, вақтнинг зарбаси
Таҳдид сололмагай хотирга ҳечам.
Чирқиллаб йўлингга интизор боқар,
Умидим — ёлғизим, умидим — қушчам...

Умидим — ёлғизим, умидим — қушчам...
Умидим — ёлғизим, умидим — қушчам...
Умидим — ёлғизим, умидим — қушчам...

ИЗҲОР

Оддий боғ эмас, йўқ, бу боғи Эрам,
Пойингда хазонмас, шерозий гилам.
Сукунат жимликмас — бир улкан хайрат,
Кечаги мен эмас, мен ҳам сен билан.

Осмонда қуёшмас, у тилла баркаш,
Сочмоқда бошингдан шода-шода дур.
Шохларда қимтинган, жамолинг кўриб,
Кўзлари қамашган сандувоч эрур.

Сочларинг ифорин туйиб энтикар
Тароват тарк этган қовжироқ гуллар.
Пойингга япроқдек бош ура олмай,
Тераклар армон-ла сокин шовуллар...

Юрагим сел бўлиб тошади масрур
Тасаввур оламин жилваларидан.
Зим-зиё кўнглимда офтобдек балққан,
Сен юксак мўъжиза бари-баридан.

Бенаво ўтмагай дамларим энди
Сепкил юзларига термилиб туннинг.
Сен борки, боқийдир умримнинг тонги,
Эй, кузда юз очган баҳорим менинг.

УМР ПОЁНИДА МУҚАННАНИНГ ХАЁЛИДАН КЕЧГАНЛАРИ

Ў, элим,
Эркни боласидек суйган, элим-а,
Ишончинг қолмади наҳот ўзингга?
Ўтларда тобланган
Тиф каби кескир
Нигоҳлар кўрмоқни истаб эзилдим,
Қуриган денгиздек бўм-бўш кўзингга.
Ишондим:
Пичирлаб яшамоқ жонингга тегиб,
Наъра тортажаксан очиқчасига —
Ёришиб кетажак барчанинг онги
Озодлик сўзининг алангасида.
Орзу қилавердим.
Майсалар чинорга айланмагандек,
Орзум ушалмади — бахтинг қулмади.
Тафтига қуёш ҳам дош бера билмас
Оловга юрагинг макон бўлмади.
Сабр ва бардошнинг патларин тишлаб,
Тақдирга тан берган одамлар, қайтинг,
Бу хўрлик бизларга мангу насиба
Эмасдир,
Оламга баралла айтинг!
... Армон-ла ўтмоқни истамасман, йўк,
Шу боис ўт қўйгум энди ўзимга* —
Вужудим оловдан либослар кийиб,
Абадий
Акс этсин, элим, кўзингга.

1989

*Ривоятларга кўра Муқанна ўз-ўзига ўт қўйиб ҳалок бўлган.

* * *

Хаммаёкда атиргул иси,
Хар нарсадан излайман маъно.
Хаёлимдан кетмагай исминг,
Гулираъно.

Бир дард ўртар мени беомон,
Бу дардга ҳеч бормикин даво?
Чора истаб, чопдим ҳар томон,
Гулираъно.

Беролмасман тақдирга фириб —
Сенсиз бахтим кулмагай асло.
Ҳузурингга келдим бош уриб,
Гулираъно.

Мен билмасман ишқнинг тилини,
Номинг қалбда яшнагай аммо.
Хазон этма севгим гулини,
Гулираъно.

1989

УЧР ПӘСНН * * *

Тонг кулади гўдакдай майин,
Куёш нурын сочар беминнат.
Фарах ҳоким қаён боқмайин,
Юрагимда андухлар фақат.

Ҳар ён собит сурур ҳамда шан,
Бироқ улар... менга тотмайди.
Ахир, нетай, ёнимда йўқсан,
Юрагимнинг тонги отмайди.

БАТАН СУРАТИ

Батан суратини чизмоқ оғирдир,
аммо шу суратни чизмоқ иштайман,
унга мос рангларни тинмай излайман,
қайда бўёқ бўлса, кўраман бир-бир.

Лек қандай чизаман кўнглим тўлмаса,
бу қадим маъвонинг буюклигини,
энг эзгу сўз каби суюклигини
ифода этувчи бўёқ бўлмаса.

О, юртим, хуснингга боқиб тўймайман,
бундайин гўзал ранг қайда бор ахир —
камалакнинг етти тусига татир.

Чизаман, фарзандман, чизмай қўймайман,
чизмай десам сўнгра кийнар армоним,
балки бўёқ бўлар юрагим қони!..

1984

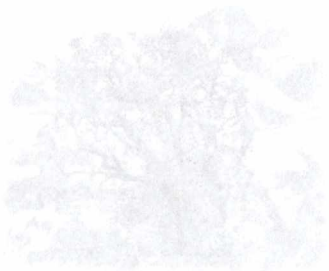

Мен сендан олислаб кетганим кундан,
 Такдир сийламоқдан ўзини тийди.
 Йиллардек судралиб ўтди лаҳзалар,
 Кўзларим соғинчдан либослар кийди.

Сахродек қуп-қурук қалбимга тинмай
 Ҳасрат уруғини қадар сукунат.
 Чорасиз ўйларнинг қонини сўриб
 Сўнг аччиқ мевалар тугади ҳасрат.

Бир марғуб масканни тентираб излар,
 Юракни тарк этган бечора шодлик.
 Фироқнинг наздида вужудим гўлаҳ —
 Бағримга ўт қалар сира беҳадик.

Бу синиқ руҳимни тикламоқ бўлиб,
 Фариштам, такрорлаб азиз номингни,
 Чиллада баҳорга илҳақ қуш каби
 Қўмсайман руҳафзо табассумингни.

Сен кетдинг,
 Булбулнинг кўзидек ёғду топмадим,
 Шабистон кўнглимни ёритмоқ истаб.

Сен кетдинг,
 Ютиб юбормади мени ёлғизлик —
 Кўкрагим ичига беркиниб олди.

Сен кетдинг,
 Қақроқ тилларини бигиздек санчиб,
 Жонимни ичади сўнги пушаймон.

Сен кетдинг,
 Муқаррар ажалдан сувлари зилол
 Тахайюл тубига чўкиб қутулдим:
 (О қайтдинг, хайрият, хайр...)

ХЕЧ НАРСА СЎРАМА

Хеч нарса сўрама, бу зикна ҳаёт
Барибир кўлингга тутқазмас қопин.
Ҳамиша ёр бўлсин навқирон сабот,
Топинсанг ҳам ёлғиз сабрингга топин.

Оламда бахт бор, деб сени авраган
Ёлғоннинг жигарин еган қасида.
Хушёр бўл, зор этма улкан юракни
Ҳаётнинг урвоқдек садақасига!

Абадий қувонч ҳам, қайғу ҳам йўқдир,
Лоақал биримас, бирига тўйсанг.
Бахт бўлса, яшнасанг яшил дарахтдай,
Дард бўлса, зўр дўзах ўтида куйсанг!..

Хеч нарса сўрама, чидагин фақат,
Сабринг қирғоқларин бузса-да тошқин.
Чидамоқ оғирми, олақол унда
Бир чимдим азобу бир ялам ишқни!..

* * *

Юзинг шуъласидан дилда ўт,
Бу ўтни ўчирмоқ — зўр гуноҳ.
Ботинимда аланга рақси,
Юз ох, эй мох, сен эмас огоҳ.

Олмос қирралари жафонинг
Кўксимни поралар — ҳайдар кўш.
Қонга тўлган жўяклар узра
Бир хуш, ё туш, сузсанг-чи, оққуш!

Сўнгсиз азоб ўлдирмас, аммо
Кўзларинг қиличи кўп ёмон:
Ногоҳ ҳужум бошласа улар
Бу жон омон қолмоғи гумон.

* * *

Куёш ўтиб кетди ўз ётоғига.
Кушчаларнинг чуғур-чуғури тинди.
Борлиқ ҳадсиз зулумот кучоғида
Товушу шарпага зор бўлар энди.

Бу ваҳм, зулматни ким қилар удда,
Қани у гўзаллик, тароват қани?..
Кўзимдан нигоҳлар сачрар беҳуда,
Кечаги чиройдан тўйиб эмгани.

Барчаси беҳуда. Кетдим сиқилиб,
Ўйларим сочилган. Ҳислар увада...
Бу маҳзун ҳолимга кулмоқми бўлиб
Тонг эса шошилмай тунни кувади.

* * *

Қуршовдаги
довюррак жангчи
ўқдонида қолган
энг сўнги ўқдек
менинг ҳаётимга кераксан,
Севги!

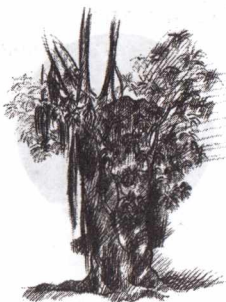
* * *

Кечиккан муҳаббат, кечиккан севги
Бахтмикан, кулфатми — билолганим йўқ.
Дилўртар бу ўйлар, бу ҳис, бу сезги
Гўё кул остида қолган лаҳча чўғ.

Гурлаган, бетизгин аланга кучин
Ҳис этса, чатнагай тоғу тош, қоя.
Ишқинг оташида ёнмоқлик учун
Наҳотки, бир нигоҳ бўлса кифоя?

Қалбларда уйғонган ажиб бир туйғу —
Бамисли минг йиллар уммон қаърида
Ниҳон қолиб, сўнгра топилган инжу.

Ойнинг ўн бешими?.. Қолди нарида!
Бизларни не кутар, билмасман, ёху,
Ўн саккизга тўлган олам бағрида!

* * *

Бу муҳаббат гарчи кўхнадир,
Туйғуларим лекин расида.
Мен учунмас у дoston — дилгир,
Керак эмас хатто қасида.

Ҳақиқат шу: ошиб ўттиздан,
Муҳаббатнинг тушдим дастига.
Гинам ҳам йўқ нав-ниҳол қиздан,
Кўп улур дард севмоқ аслида.

Қўркинч эмас жавобсиз севги,
Ишққа ёрлик ўзи кифоя,
Қалбда жўшиб бир денгиз — севги.

Нахот ақл бўлолмас доя,
Бу титраган вужудми, соя?..
О юрагим, мен нима девдим!?.

* * *

Хали тонг отмади, йўк, бирор марта,
Аммо минглаб туннинг сочи оқарди.
Бугун кеча учун эртадир, эрта!...
Умидвор ишқ шивирлаб бақирди.

Хисларни тиймоққа етмайди кучим —
Дарё бўлолмаган кўзларим намдир.
Муҳаббат қасрига шох бўлмоқ учун,
Бу ғусса, бу ситам, бу алам камдир.

Ох, барин биламан — шу қисмат насиб,
Тақдири азалдан бўлмасман хафа,
Гарчи ўзга бахтга эдим муносиб.

Қайда, ахир, оёқ еткунчалик йўл,
Юқуниб борганда энг сўнгги дафъа
Бошимни силашга арзигулик қўл?!.

* * *

Хувиллаган юрак, хувиллаган уй...
Кумсоат кумларин эламас, ажаб!
Олис хаёлларга банди бўлган ўй
Кечмиш лаҳзаларни турар хижжалаб.

Ёмғир, райҳон иси... Ёниш, ўртаниш —
Чуваланар ўтган кунлар тасмаси.
Инжиган севгини англаш, ўрганиш...
Наҳот ортда қолмиш энди ҳаммаси?!.

Ўзим хато қилдим. Қисмат — беомон.
Баҳорга етибдур қай вақт, қай замон
Хас-хазон тўшалган боғлар оша ким?!.

Увол ишқимизнинг тумори — ўтмиш,
Гилос дудоқларнинг хумори — ўтмиш,
Менинг эса бугун келар яшагим!..

КЎРОЛМАСЛАР

Юрак ютиб аҳволингни сўролмаслар,
На дўстликка, на ёвликка яролмаслар,
Ич-ичидан куйиб-куйиб тутар фақат,
Кўролмаслар!

Сиртдан сипо, ботинида ботмон кўмир,
Юрагида ҳасад қурти ғимир-ғимир,
Инсофлиман, деб чиранар бутун умр,
Кўролмаслар!

Ютуғингни кўрса тамом — қийналади,
Лекин доим атрофингда айланади,
Гурунгларда сен ҳақингда чайналади,
Кўролмаслар!

Сўз берилса, ялтоқланиб гапиради,
Нафс пайида кўпиради, гупуради,
Тузинг ичиб, тузлиғингга тупуради,
Кўролмаслар!

Бузоқ ҳақда ваъзин тинглаб, келар ғашинг —
Сут ичмоқдан қайтаради ҳар дам шаштинг.
Ўзи пинҳон паққос урар бузоқ гўштин,
Кўролмаслар!

Тўқ кўринсанг, очлигидан нолинади,
Тағин яланғочлигидан нолинади,
Бир оз меров, гоғлигидан нолинади,
Кўролмаслар!

Дўлайтириб кўзларининг пахтасини,
Маҳтал яшар имосига отасининг...
Кутар ҳатто падарининг хатосини,
Кўролмаслар!

Номукамал яралгандир ҳаёт, дейди,
Мен пиёда, қайдан унга бу от, дейди.
Азал-охир ўз бошини ўзи ейди,
Кўролмаслар!

ЎТМАС ПИЧОҚ

Чарм кинда, сопи нақшли,
Ўтмас пичоқ, ўтмас пичоқ.
Томошабоп, зап кўришли,
Ўтмас пичоқ, ўтмас пичоқ.

Ёз иссиғи, қиш қорида —
Осиқ турар уй тўрида.
Жилоланур шам нурида,
Ўтмас пичоқ, ўтмас пичоқ.

Агар сиртдан берсанг баҳо,
Ҳар жихатдан тўкис, аъло.
Пичоқмисан пичоқ, аммо...
Ўтмас пичоқ, ўтмас пичоқ.

Юмуш чиқса, шай турмаган,
Бирор марта чарх кўрмаган,
Эр қўлида юрт кўрмаган,
Ўтмас пичоқ, ўтмас пичоқ.

Бари алам ахир шунда:
Қайғуда йўқ илинж ундан.
Ярамайди яхши кунда,
Ўтмас пичоқ, ўтмас пичоқ.

Қайда таъбир, нега йўяй?
Ёки қўлни силтаб қўяй —
Бор деб эмас, йўқ деб куяй,
Ўтмас пичоқ, ўтмас пичоқ.

Бордир нақл — ёлда турсин:
«Ўлдирса ҳам мард ўлдирсин!».
Сенга ўхшаш одам курсин,
Ўтмас пичоқ, ўтмас пичоқ.

* * *

Яна ортга чекинди ёлғон,
Яна голиб келди ҳақиқат.
Лекин не-не дил бўлиб нолон,
Шу дамни деб қон ютди беҳад.

Бу голиблик нашъу намоси
Қалб захмига бир малҳам каби.
Йўқдир унинг кибру хавоси,
Шукроналик эрур насаби.

Баҳс ва кураш тинмагай асло,
Сергаклик шарт ҳар лаҳза, ҳар он.
Огоҳлик бой берилган асно
Яна қайтиб келади ёлғон!

2008

ИМЗОСИЗ БЎҲТОН БИТУВЧИГА

Эринмай санабсан етти пуштимни,
Демак бегонамас, таниш йўрғасан.
Татиб кўрган каби бирда муштимни,
Бунча паналайсан, бунча қўрқасан?!

Дилозор пасткашсан, икки дунёнг вой —
Чунки ҳеч тухматдан ҳазар қилмайсан.
Онангни кўпчилик билар, ҳойнаҳой,
Отанг ким? Ўзинг ҳам балки билмайсан...

2009

* * *

Ёмғир ёғар эзгин ва эзгин,
Қайда уйку? Тун ҳам чўзилар.
Ёприлади ўйлар бетизгин,
Шода-шода хаёл узилар.

Ушалмаган армон ўртайди,
Увушади ногоҳ юрагим.
Орзуларим нахот қартайди,
Бу дунёга борми керагим?..

Савол кескин бўлмаса бунча:
Армонрезги умр кузида
Умидлар ҳеч тугарми ғунча?

Бўлиш-бўлмиш тақдир измида,
Ечилган ҳар мушкул тугунча
Нисбат эрур фақат Ўзига!

Сен охиста ўтдинг ёнимдан,
Сенга томон нега бормадим?
Ўтдинг шундоқ жисму жонимдан —
Чулғаб мени туйғулар надим.

Хаёлингга бўлсам-да асир,
Юрак ютиб, юрак ёрмадим.
Қурмоқ учун ишқдан бир қаср,
Кўз ёш билан лойин қормадим.

На-да йиғлаб, на-да куламан,
Умидим, орзумсан биламан,
Билолмайман фақат ўзимни.

Қанча йил, ой — сунбула, ақраб,
Юрагимда пинхона сақлаб,
Айтолмайман, эвоҳ, сўзимни!..

ТҮРТЛИКЛАР

Кўкламни ҳис этиб, майса ниш бўлди,
Ёз ўтди, куз ўтди, тагин қиш бўлди.
Ҳаётинг тонгида шомингни ўйла,
Дунёга келдингми, бўлар иш бўлди.

* * *

Меҳр йўқ майинроқ менинг меҳримдан,
Қаҳр йўқ қаттиқроқ менинг қаҳримдан.
Бу феъли ниҳоним ёдда тут, эй дўст,
Бир кун кечар бўлсанг ногоҳ баҳримдан.

* * *

Ҳаёлан умримга тўнлар бичарман,
Кўлимда тахир май, ночор ичарман.
Бу бедод фалакнинг иши кўп жумбоқ:
Манзилим ноаён, отни қичарман.

* * *

Кўз очиб тириклик тупроғин кўрдим,
Тупроқда ўтганлар урпоғин кўрдим.
Беш кунлик маконда шод ўлмадим, ох,
Вале дард-ҳасратнинг кўпроғин кўрдим.

* * *

Толеимга тақдир нечук қовоқ уйди,
Ўртанмоқдин неча ой, йил бағрим куйди.
Сен деб қанча куйиб-ёнсам, гулим, ажаб,
Хижрон отлик бало мени шунча суйди.

* * *

Қачон вафо қилган вафо топаркан?
Қачон жафо қилган жафо топаркан?
Оч-наҳор ётган ит қопоғон бўлса,
Сўнгак ташлар бўлсанг, ҳайҳот, қопаркан!

* * *

Оҳ, дунё бағритош, билмайсан, эй дил,
Бошингда маломат тошлари чил-чил.
Бу тошлар қайдин деб, кўрмоқчи бўлсанг,
Манглайингда қотган қонни сурма қил.

* * *

Манманлик дардига чалинган бемор
Тузалиб кетмоғи ҳаргиз кўп душвор.
Ул нокас худолик даъвосин қилиб,
Шу дарду балога бўлган гирифтор.

* * *

Ҳаёт сўқмоғидир гоҳ баланд, нишаб,
Бақамти келгандек сахар ила шаб.
Нечун қайғу чексин ошuftа диллар,
Кимдир яшар бўлса ғийбатни кавшаб.

* * *

Бу ширин ёлғоннинг шакаридан кўрк,
Хушомадгўйларнинг айтаридан кўрк.
Забунлар ҳолига кулмоқдин сақлан,
Чархи кажрафторнинг қайтаридан кўрк.

* * *

Бугунга масъулмиз, билсанг, асли биз,
Бир эзгу ном ила қолсин исмимиз.
Кеча-ку йўқ эди биздан бир нишон,
Эрта ҳам бўлмайти шаксиз жисмимиз.

* * *

Келсак — ярашади муҳаббат учун,
Кулсак — ярашади муҳаббат учун.
Ишқ дебон сарғариб, лахта қон ютиб,
Ўлсак — ярашади муҳаббат учун.

* * *

Шукр қил, нолима — бири камликдан,
Асрасин, зар дебон кўзи намликдан.
Ўз қадрин англаган ҳар банда учун
Улуғроқ бахт йўқдир хотиржамликдан!

* * *

Ўнглагувчи ўзинг кўрган тушимни,
Тизгувчи бир ипга ёз-у қишимни.
Оллоҳим, не бўлса, ўзингдан кўрай,
Бандага тушгулик қилма ишимни.

* * *

Шакар у, захар у — сўздан огоҳ бўл,
Меҳр у, қаҳр у — кўздан огоҳ бўл.
Гоҳ мамнун, гоҳ маҳзун, лек замин томон
Чўкиб бораётган Ўздан огоҳ бўл.

* * *

Фам чекма, гарчи зар кўпроқ топмадинг,
Ё мансаб, эътибор хўброқ топмадинг.
Дод десанг арзигай ўтар дунёда,
Бир мунис, меҳрибон ҳамроҳ топмадинг.

* * *

Менинг хаёлимни банд этган зебо,
Сен каби гўзални кўрганми дунё?
Мен сени юлдузга қиёс этолмам,
Юлдузлар саноксиз, сен эса танҳо.

* * *

Обод хуснинг ила кўп лол этасан,
Серишва нигоҳ-ла беҳол этасан.
Бу хаста кўнглимга раҳм қилмасанг,
Бир кун ёш умримни увол этасан.

* * *

Айта қол, севмоқлик, азизам, надир?
Кўксимда бир оғир дард-алам надир?
Биргина нигоҳ деб жондан кечмақлик,
Чин севги бўлурми ёки кам, надир?

ШУУРДАГИ ЧАҚИНЛАР

Ёлғизлик — энг буюк устоз. Хеч ким босиб ўтилган йўл, ортдаги умр ҳақида ёлғизликчалик тўғри сабоқ беролмайди одамга.

* * *

Дунё бамисоли бир бозор. Биров киради, биров чиқади. Мухими: куруқ кириб, куруқ чикмасликда.

* * *

Қанча кам ухласанг, шунча кўп яшайсан.

* * *

Таржима асар бировнинг созида бошқа биров чалган куйга ўхшайди. Фақат унинг қай даражада муваффақиятли чиқиши кўп жиҳатдан кейинги созанданинг истеъдод ва маҳоратига боғлиқ.

* * *

Ёвкурлик бобида бу ҳам бир дастур —
Аждодлар ўғитин зўри бўлади:
«Болангни йўлбарсим, шерим деб ўстир,
Улғайиб, хеч курса, бўри бўлади!»*

* * *

У алдовлардан шунчалик юрак олдириб қўйганки, сеҳрланган қурбақа улкан илон домига беихтиёр интилгани каби фирибгарлар қўйган тузоққа тушгани тушган.

* * *

Ўғитим шул: дағи бағримни тилмагин дердим,
Яхшини билмасга яхшилик қилмагин дердим.
Нединким кўп донолар бир вақт айтиб кетмишлар:
«Нокасга салом бердим, қирқ танга товон бердим!»

*Ривоятларга кўра, туркий қавмлар бўрини мукаддас деб билиб, уни жуда эъзозлашган.

* * *

Бу нусха анча-мунча назаркарда одамлар тоифасиданман деб, мақтаниб юради. Бўлса бордир. Чунки унинг бошига бахт куши сира кўнмаган бўлсаям, бирдамас-бирда «ўтириб» кетганлиги аниқ...

* * *

Ҳамма нарсаси бадастир одамнинг ҳаётида фавқулодда кувончли кунлар кам бўлади.

* * *

Мен бугун ёзган шеърим ҳақида сиз билан истаганча бахслашим, уни қайтадан ёзиб чиқишим мумкин. Лекин кечаги шеърим хусусида... Мени кечирасиз-у, сиз эртага ҳам айни дамдаги ҳақиқатимга тамомила собит қоламан деб қаттиқ ишонаяпсиз чамаси?

* * *

Бир марта сотган одам... Иккинчи марта ҳам сотади.

* * *

Яхши ном олмоқ илинжида ўзи ва яқинларига ноҳақ жабр қилган одам адолатсиздир.

* * *

Қонунни дўст тутган ҳар инсон,
Ҳаётда қоқилмас ҳеч қачон.

* * *

Мақтанчоқлик кўчасига кирган кимса, у ким бўлишидан қатъи назар, охир-оқибат худбинлик ботқоғига юзтубан кулайди.

* * *

Худбин кимсанинг очкўз ва беандишалигини, фақат шу бугунни деб, ёлғиз қорни учун талашиб-тортишиб яшашини қайсидир маънода оқлаш ҳам мумкиндек... Чунки бу тоифа одамларнинг эртаси йўқ-да!

* * *

У кутишни ўлгудай ёмон кўради. Шунинг учунми, хар доим учрашув белгиланган жойга, албатта, кечикиб боради.

* * *

Сершубха одамдан иложи борича узоқроқ юрган маъкул. Бундайлар ҳадик ва кўркув исканжасида охиросқибат энг яқин кишиларини ҳам гумон дарёсига гарк қиладилар.

* * *

Сўзни сўздан фарқи бор, деган ибора айни пайтда шу сўзни айтувчиларнинг ўзига ҳам бирдек тегишлидир. Чунончи оддийгина тирикчиликни-да қўл учида ўтказиб юрган нотавон кимсанинг тўкис ҳаётни қоралаб айтган гаплари ҳеч қачон юракдан чиқмайди.

* * *

Югурик умр бу, бир дам сушлашма,
Илдам бўл, хар нега тўхтаб, қасдлашма.
Панадан тош отган нотавон, ахир,
Янчаман деб уни ҳаргиз пастлашма.

* * *

Тилни тийиб юрмоқ, унга ҳуда-беҳуда эрк беравермаслик хаёл ва тафаккурга қанот бағишлаб, оламшумул кашфиётларга замин яратади.

* * *

Аёнлари журъатсиз, куёнюрак бўлган подшо салтанатида адолат устуворлиги ҳақидаги хар қандай гап қурук сафсатадан бошқа нарса эмас.

* * *

Бу инсон кўп ҳалол, оппоқ, ишонай,
Хокисор бамисли тупроқ, ишонай.
Лекин гумаштаси муттаҳам экан,
Ул таъриф-тавсифга қандоқ ишонай?!.

БОЛАЖОНЛАР САҲИФАСИ

СОҒЛОМ АВЛОД ҚЎШИҒИ

Биз бахтиёр, соғ авлод —
Ширу шакар, ҳам қандмиз.
Тинчлик билан кўп обод
Хур Ватанга дилбандмиз.

Китоб десак, нур десак,
Мактаб томон йўл босиб —
Фарзанд бўлмоқ зўр истак
Аждодларга муносиб.

Истиқболда порлайди,
Амир Темур даҳоси.
Жасоратга чорлайди,
Мангуберди нидоси.

Боболарнинг орзуси
Бизга жуда яқиндир.
Чунки эркнинг зиёси
Фикримизда чақиндир.

Тутсак илм-фан туғин,
Шаксиз буюк эртамиз.
Она юртнинг додруғин
Дунёларга элтамиз!

ҚУВНОҚ КУН

Келса биринчи апрель,
Севинчларга тўлар дил.
Жам бўлиб барча ўртоқ,
Хазилдан қилиб «тўқмоқ» —
Камчиликдан айтамыз,
Кулиб айтмай... қайтамыз!
Ким «иккичи», «дангаса»,
Иzza бўлади роса.
«Ёлғончи», «чақма-чақар»,
Айтинг-чи, кимга ёқар?
Кимки дарсга кеч қолар,
«Тошбақа» деб ном олар.
Биров андак кеккайса,
Бурунчаси тиккайса,
Қолдириб уни якка,
Қилажакмиз калака.
Қунт қилиб ҳар биттамыз,
Хазил шеърлар битамиз.
Кўчиради кам-кўстсиз,
«Кўчирмачи» дўстимиз.
Қилмайди ҳеч ким араз,
Бу кулгилар беғараз.
Шу кун дилни очамиз,
Иллатлардан қочамиз.
Ҳамма дейди шод, мамнун:
— Хуш келибсан, қувноқ кун!

ҒАЛАТИ МУСОБАҚА

Хўроз сохил олдида,
Ғозни кўриб қолди-да:
«Ҳе, мақтанчоқ ғоз, — деди,
Бор хунаринг оз, деди.
Чақир барча-барчани,
Ҳам қарғавой-ғалчани.
Сен ҳақингда у жуда,
Лоф урибди беҳуда.
Ғоз ҳаммадан зўр, дебди,
Билмаганлар кўр, дебди.
Энди ўзинг шу фурсат,
Зўрлигингни бир кўрсат,
Куч синашгин мен билан.
Мақтанмасин сен билан
Бундан буён бирор қуш.
Қани бўл, майдонга туш!»
Чорлаб дўсту ёрларни,
Шу атрофда борларни
Ким эпчил-у ким чаққон —
Синар бўпти икковлон.
Ғоз ишлатиб ақлни,
Эслабди бир нақлни:
Бир кесган етти ўлчаб,
Ғолиб бўлса — не ажаб!?
«Қуруқликда хўрозга,
Ўзи анча дарозга
Етиб бўлмас, шубҳасиз,
Бироқ унинг бир ожиз,
Бир оз нозик жойи бор.
Гарчи рақиб кўп номдор,
Лек сузишни билмайди», —
Дебон ғоз сал жилмайди.
Мусобақа бошланиб,
Хўроз олдга ташланиб,

Чопар экан кўп шодон,
Фоз бурилди сой томон.
Ана, у сувга етди,
Зумда илгарлаб кетди.
Фозни қилолмай таъқиб,
Хўроз қолди тутақиб.
Ер тирнаб «қу-ку»лади:
— Фоз нимага кулади?
Ўрганволай сузишни,
Кўрсатаман ўзишни!..

ЎГИТ

Кексалар дер: «Бўлгин эҳтиёт,
Синалмаган бўлса агар от!»
Ҳайвонотнинг барига албат —
Тегишлидир, билсанг, бу ҳикмат.
Кўринса ҳам улар беозор,
Ҳушёрликни йўқотмоқ бекор.
Ҳаёт шундай: дуч қилса тақдир,
Ит айниқса хатарлироқдир.
Чиқиб қолса йўлда баногоҳ,
Қочма сира, юргин секинроқ.
Ўйламаки, фақат хуради,
Ит қочгани ёмон кўради.

КИМ АЙБДОР?

Она жаҳл қилади:
«Хеч кирмадинг сўзимга,
Оғриб қолса томоғинг,
Ҳамма айб ўзингда».

Бир чеккада қимтиниб,
Елка қисиб Голибшер:
«Музқаймоқ совуқ бўлса,
менда нима айб», дер.

ДҰҚ ҚИЛДИ

Табиатда энг зўри
Момақалдирок экан.
Гумбурлатса осмонни
Ҳамма қалтирок экан.

Бизлар тоққа отланган
Якшанба ҳам «дўқ» қилди.
Кўп орзиқиб кутилган
Дам олишни йўқ қилди.

МАЙМУННИНГ ҲИКОЯСИ

Чангалзорда бир замон,
Авжи тириклик фасли.
Бизларга эш, биродар
Бўлган одамзод насли.

Ён кўшни-ю жон кўшни —
Форларда яшаганмиз.
Неки топсак, қизганмай
Ўртада ошаганмиз.

Шохдан-шоҳга сакрашиб,
Терганмиз банан, кокос.
Сўнг тақсимлаб олганмиз,
Жону жигарларга хос.

Шундай ахил эдик биз —
Биргаликда қилиб ов.
Йўлолмаган биз томон
Хатто қонхўр йиртқич ёв.

Беминнат ёпинғич деб,
Мўйимизни асрардик.
Ақлнинг балосидан
Ўйимизни асрардик.

Билмадим не хаёлда
Фикр қилди одамзод —
Кетиб илм ортидан
Бўлди бизга етти ёт!

Асли азал дўстликка
Шундан рахна ташланган.
Устара кашф этилгач,
Бегоналик бошланган.

ТУЛКИНИНГ ҲИКОЯСИ

Ўрмон ҳукми кўп бешафқат,
Омад кулар зўрга фақат.
Заиф бўлса қайси ҳайвон,
Пусиб яшар у нотавон.
Бирда бўри турткилайди,
Бирда қоплон нақ талайди.
Бизларга ҳам ушбу қисмат —
Бегонамас, берсам нисбат.
Излаб-излаб мен бечора,
Топдим охир шундай чора.
Совға-салом қилиб бордим,
Йўлбарсойга кўнгил ёрдим:
«Суянч топган ҳамма, — дедим,
Бўлинг менга амма, дедим.
Ҳаётимни қайта курай,
Жиян бўлиб даврон сурай.
Хизматни-ку қотираман,
Товуқ тутиб келтираман.
Олий зотсиз, олий мақом,
Бирга юрмоқ — фахр мудом...»
Мақтов сўзни хўп дўндирдим,
Йўлбарсойни чин кўндирдим.
Ҳой мудроқлар, уйғонганлар,
Ютуғимдан қувонганлар,
Ҳасад эмас, қилинг ҳавас,
Почча бўлди менга йўлбарс!

ҲИМОЯ

Болаларни халқаро
Ҳимоя қилиш куни.
Ота-онам ўзаро
Қилди ҳимоя мени.

Аввал байрам баҳона
Томошага чиқдик биз.
Томошамас озгина
Машмашага чиқдик биз.

Бу не ҳолат (ух шўрим),
Бўлса ҳамки ҳаво дим,
Кийим кийдим зап пўрим,
Рўдапога айландим.

Онам деди: «Гапим шу,
Ёпинғични иласан!
Ҳозирча ёз, қишда-ку,
Майли, ўзинг биласан».

Отам деди: «Ҳайвонот
Боғини бориб кўрсак».
Онам дер: «Чарчар, ҳайҳот,
Болани асраш керак».

Сўнгра деди: «Арғимчок
Уча қолсин дадаси...»
Отам деди: «Ўйлаб бок,
Айланмасин калласи».

«Бир яйрасин чўмилиб», —
Отам деди ниҳоят.
«Шамоллаб қолмасин» деб
Онам қилди ҳимоя.

Кейин менга зарқоғоз
Музқаймоқ олиб берди.
Отам қилиб кўксин ғоз:
«Касал қиласан» дерди...

«У яхшимас, бу ёмон...»

Онам гирдикапалак.
Етмасин деб бир зиён,
Отам тагин жон халак.

Қилиб мени кўп зада,
Айтишди ади-бади.
Хуллас икки ўртада
Байрам ҳеч татимади.

Меҳр гарчи кўп ширин,
Меъёр бўлса... кифоя.
Излар бўлдим ноўрин
Ҳимоядан ҳимоя!

ЯЛҚОВ МУШУК

Ялқов мушук,
Анқов мушук,
Хур-хур қилиб,
Ҳузур қилиб
Ётаверар.
Ўтаверар
Сичкон у ён,
Кейин бу ён,
Ушламайди —
Хушламайди
Меҳнатни ҳеч.
Эртаю кеч
Хур-хур қилар,
Ҳузур қилар.
Берсанг овқат
Ейди фақат.
Уни бундок
Текинтомок
Қилган ўзим —
Тўғри сўзим.
Мушукча ёш,
Бир оз бебош
Вақти эди.
Тутиб ерди
Ўзи сичкон.
Чопиб ҳар ён,
Ўйнар эди,
Қувнар эди.
Шунда алқаб,
Силаб-сийпаб,
Эркалатдим,
Мой ялатдим.
Бўлиб кўп хуш,
Бердим сут-гўшт.
Хуллас калом,
Сархил таом,

Еб ўрганди.
Кўринг энди:
Берсанг еяр,
Эснаб кўяр.
Ўйнамайди,
Кувнамайди.
Менга боқмас,
Ортиқ ёкмас,
Ялқов мушук,
Анқов мушук!...

ЖАСУР ҚҰЗИЧОҚ

Барра пўстин кўзичоқ,
Кўзлари мисли мунчоқ.
Эрта тонгдан дик туриб,
Қир-адирда югуриб,
Ўйнаб-қувнаб тинмайди,
Чарчоқ нима билмайди.
Она қўй кўп хавотир:
«Узоқ кетма, болам, дер,
Шу атрофда бўри бор.
Емиш излаб у ғаддор
Жонингга қасд қилмасин,
Жигар-бағрим тилмасин.
Бу ёвудан куйганман,
Йўқотишдан тўйганман...»
Тинглаб она сўзларин,
Юракдаги бўзларин.
Қасос ёниб кўксиди,
Кўзичоқ дер: «Ўксима!
Она, турма мунғайиб,
Эрта ўсиб-улғайиб,
Катта кўчқор бўламан,
Беҳад кучга тўламан.
Шохим бўлар бурама,
У ёғини сўрама.
Кўзимда чакна олов,
Титраб-қақшар барча ёв,
Дош беролмай зарбимга,
Лол қолади ҳарбимга.
Сўзим турсин ёдингда,
Ўзим етиб додингга —
Ўша қонхўр бўрини
Қуритаман шўрини!»

БЕТАМИЗ КУРКА

Ҳовлимизда курка бор,
Лекин феъли жуда тор.
Юргандек гўё мудраб,
Қанотини зил судраб,
Бақбақаси осилиб,
Бурни сабзидек сўлиб,
Топган каби зўр айб,
Доим турар хурпайиб.
Парранданинг думбули,
Тинмайди «ғули-ғули».
Жонга теккан овози,
Хамма ундан норози.
Қизил рангни хушламас,
Ногоҳ кўзи тушса, бас:
Хоҳ нонушта, туш пайти,
Дағдағани бошлайди.
Бир пиёла чойни ҳам,
Ичиб бўлмас хотиржам.
Бўлган эди бир сабоқ
Тушунмабди у мутлақ.
Эҳтиёт шарт дадамдан,
Жаҳли чиқса дафъатан
Раҳм этмасдан бир оз,
Эрта қичкирган хўроз
Кунин солар бошига,
Боқмай кўзин ёшига.
Патин юлар битталаб,
Сўнг этини нимталаб,
Шартта қозонга босар,
Ёки қайнатма осар...
Шундоқ тугар қисқаси,
Бетамизнинг қиссаси.

ТОШБАҚАНИНГ ҲАСРАТИ

Истаганда кийволиб,
Истаганда ечолсам,
Хўп бебаҳо, дер эдим,
Эгнимдаги тошқосам.
Ёмғир, дўлдан асрайди,
Писанд эмас тош, тикан.
Лекин баъзи пайтларда
Зиёни ҳам бор экан...
Бирор ёққа отлансам,
Манзил унмайди сира.
Бугунгидек ҳолат ҳам
Қилар кўнглимни хира:
Кўкка боқиб ётибман,
Нажот кутиб лол, ғариб.
Чунки битта шумтака
Кўйган мени тўнқариб.

М У Н Д А Р И Ж А

Шеърӣй теранлик сари. <i>Эркин Абзам</i>	3
Ватан	4
Шаҳрисабз кўшиғи	7
«Баргларида шабнамни тутиб...»	8
«Энди ортиқ инонмоқ қийин...»	9
Бахтсиз ой ҳақида кўшиқ	10
«Тақдири азалдан қочиб...»	11
Кекса дарахт ҳақида баллада	12
«Мўъжиза кутмасман...»	13
«Умр ўтса ғафлатни кеча...»	14
«Бардошим тугади...»	15
«Тун қариди...»	16
Ўтинч	17
«Қуёш кўкка қадалган ...»	18
Сонет 1	19
«Сиз менга кераксиз ...»	20
Сабок	22
«Майсани майсадек ...»	23
Қўк гумбаз	24
«Бағрингда беш кунлик ...»	25
Ўзбекистоннинг илк жаҳон чемпиониға	26
«Дунё, кўйнинг тўла ...»	27
Янги йил оқшомида	28
Кўнгил манзаралари	29
«Балки дунёдағи жамики ...»	31
Бир кун	32
«Кўм-кўк майсалардан...»	33
Армон	34
«Қўркма, бу хавф ...»	35
«Бир сўз бор ...»	36
Илтижо	37
«Бошингда не хаёл?...»	38
«Тортар хаёлимни ...»	39
Ҳиёнат	40
«Осмоннинг мулкида ...»	41
Халқ оҳангида	42
«Рангин болаликка ...»	43
Мактуб	44
«О, буюк муҳаббат ...»	45
«Қон сачради...»	46

«Йигирма бир йилки...»	47
Сонет 2	48
Фахр	49
«Илоҳи, чўмаман ...»	50
Тазарру	51
«Минг битта хавотир ...»	52
«Биламан, сен мендан ...»	53
«Жуда тез ишондинг ...»	54
«Сукунат кўксида ...»	55
Чорлов	56
Орзу	57
Ошиқ дўст мактуби	58
Туш	59
Некбинлик	60
Эҳтиёткор одам сўзлари	61
«Тараддуд сезилар ...»	62
«Қувонтирмас қайси отани ...»	63
«Бир фараҳли кунлар ...»	64
Изҳор	65
Умр поёнида Муқаннинг хаёлидан кечганлари	66
«Ҳаммаёқда атиргул ...»	67
«Ҳали тонг кулади гўдакдай ...»	68
Ватан сурати	69
«Мен сендан олислаб ...»	70
«Сен кетдинг»	71
Ҳеч нарса сўрама	72
«Юзинг шуъласидан ...»	73
«Қуёш ўтиб кетди ...»	74
«Қуршовдаги...»	75
«Кечиккан муҳаббат ...»	75
«Бу муҳаббат гарчи ...»	76
«Ҳали тонг отгани йўқ ...»	77
«Хувиллаган юрак ...»	78
Кўролмаслар	79
Ўтмас пичоқ	80
«Яна ортга чекинди...»	81
Имзосиз бўҳтон битувчига	82
«Ёмғир ёғар эзгин ва эзгин...»	83
«Сен охиста ўтдинг...»	84
Тўртликлар	85
Шуурдаги чақинлар	89
Болажонлар саҳифаси	
Соғлом авлод кўшиғи	92
Қувноқ кун	93

Ғалати мусобақа	94
Ўғит	96
Ким айбдор	97
Дўқ қилди	98
Маймуннинг ҳикояси	99
Тулкининг ҳикояси	100
Химоя	101
Ялқов мушук	103
Жасур кўзичок	105
Бетамиз курка	106
Тошбақанинг ҳасрати	107

SIROJIDDIN RAUF

**SIZ MENGA
KERAKSIZ**

Sh e' r l a r

SHE'RIY TERANLIK SARI

She'r mehnati, shoirlik dardi bir odamga ko'plik qiladigan hodisa. Boz ustiga, bugungi kunda shoirni she'riy kayfiyatdan chalq'itadigan, goho yo'ldan ham chiqarib yuboradigan mashg'ulotlar ko'payib qolgan. Bir chekkada miskinlik gashtini surib, qalbiga quloq solib o'tiradigan Umar Hayyomni topish qiyin hozir. Yaxshigina she'riy mujdalar bilan ko'zga tashlana boshlagan yosh ijodkor shoirlik ko'nglini avaylay bilmasa, uni o'tkinchi havaslarga sovurish yo'liga kirsam, taqvimdan qofiya qidiradigan nazmbozga aylanib qolishi hech gap emas.

Yashirmayman, o'zini ham, yozganlarini ham qadrlaydigan shoir inim Sirojiddin Raufning ijodini ana shunday bir xavotir bilan kuzatib kelishim rost. To'g'rida, katta-kichik lavozimlarda xizmat qilib, bugun ham gazetachilikning mashaqqatli yukini yelkalab yurgan sertashvish odam «gul-u bulbul» dardiga vaqt topa oladimi? Topsa-da, qalamg'a ilganlari birovlarning lafzidan tushib qolgan siyqa tuyg'ular takrori bo'lib chiqmaydimi?

Yo'q, shoirlik ishq, ko'ngildagi dard teran, haqqoniy bo'lsa, har qanday vaziyatda ham zavol topmas, qaytaga qaynab, charxlanib, yangi-yangi qirralari bilan tovlanib chiqaverar ekan.

Shoir Sirojiddin Rauf bugun bizga manzur mana bunday misralar bityapti:

*«Hali tong otmadi, yo'q, biror marta,
Ammo minglab tunning sochi oqardi...»*

*«Bir kun menga tuhfa etadi seni
O'jar nigohlarim mixlangan eshik...»*

Bu yog'iga xavotirlanmasak bo'ladi. Shoir she'rning tilini, so'zning jarangini topganga o'xshaydi. Endi shu yo'ldan toymas: ijodkor sifatida ham, inson sifatida ham allaqachon suyagi qotib ulgurgan.

Qo'lingizdagi to'plam ana shu mulohazalarimizga guvohnomadir.

Erkin A'ZAM

VATAN

Bu zamin daryo-yu tog'lari bilan
Qachon bino bo'lgan? Bilmas bir banda.
U moziy shavkati, dog'lari bilan
Qiziqish uyg'otar kundan kun manda.

O'tmishning turfarang qabatlari
O'ylarim bosh urib, qaqshaydi yodim:
Yer sharin mana shu sarhadlarida
Ilk bor tug' qadagan qaysi ajdodim?!

Aziz bo'lib qay kun juldur sahrolar,
Qay zamon muqaddas sanalgan tuproq?
Ne uchun qasd aylab kelsa dorolar
Ajalning ko'ziga tik boqqan Shiroq?

U qanday tuyg'udir, hayotdan a'lo,
Qalqon qilib har dam jon-u jismni,
G'animlar boshiga solguchi yag'mo,
Yurakdan o'chirib qo'rquv ismini?

«Birlashsak, bizniki bo'ladi ochun!»
Hayqirib, ot surib ham so'l-u o'ngga,
Yovga tashlanarkan bamisli lochin,
O'shal hisni tuygandir Alp Er To'nga.

«Budunim, Turonim!..» O, o'tli kalom,
Qay asr o'yilding bitiktoshlarga?
El bo'lib yurt tanish boshlangan zamon
Alp Tegin boshmidi qutlug' hasharda?!

Vatan, yaralding-u har bir soniya
Yuksalding, toptalding charx o'yinida.
Bukilgan qaddingni tiklayin deya,
Qon kechdi Mengburni Amu bo'yida.

Qonlar silqib oqdi, bag'ring dog'ladi
Mazlumlar ohi-yu qilich jarangi.
Ulug' savashlarga chorlab, bog'ladi
Sohibqiron Amir Temur yarangni.

Shu shonli kurashlar yoritdi yo'ling,
Tiyra kechmishingning kunduzi bo'lib.
Yetti iqlim aro dovrug' sololding,
Mirzo Ulug'bekning yulduzi bo'lib.

Tengingni topmadi dunyoni bo'ylab
Ne kabir zotlarning buyuk salafi.
O'tdi Navoiydek vasfingni kuylab,
Necha Xorazmiylar, necha Nasafiy.

Sen eding, shubhasiz, Sharqning gavhari —
She'riyat, ilm-u fan, bari bunda jam.
Tegrangni do'st-yorlar qurshagan sari
Ko'paydi badkirdor g'alamislar ham.

Johillar fosh etdi yo'g'-u boringni —
Eng yovuz g'animdir g'ofillik asti.
Tuproq'ingni toptab, talab zaringni
Bostirib keldi-ku qizil alvasti.

Kajraftor izmida qoldi hur o'lka,
Borliqni qopladi to'fon, qasirg'a.
O'lim vahshatini sochdi ko'r ko'lka
Erktalab Cho'lpon-u Usmon Nosirga.

Og'ir kishanlarning zangin ko'rgan el,
Ozodlik ko'yida bo'lgay adolar.
To'siqlar dosh bermas toshgan kabi sel —
Sharqirab oqqanda oqqan daryolar!..

Ko'ksida O'zlikni cho'g'dek asragan
Avlodga yuksalish har dam yarashar.
Bu ko'hna ma'voga nigoh qadagan
Tarix bitigidan boxabar bashar.

Oqillik, jo'mardlik omondir qonda,
Hayallab qolmagay nurli kelajak.
Meros huquq ila jumla jahonga
O'zbek o'z so'zini yana aytajak.

Asriy sinovlardan mardona o'tgan
Qaddingga suqlanib qaragam deyman.
Ajdodlar kiftida ulg'aygan, Vatan,
Farzandday koringga yarasam deyman!

SHAHRISABZ QO'SHIG'I

Olis kechmishingga guvohtir Hisor,
Shon-u shuhratingdan so'ylar har chinor,
Moziyni yoritdi «Avesto» takror,
Bitiklarda noming azal, shahri Kesh —
Unut bolmas noyob g'azal, shahri Kesh.

Ona degay seni qancha buyuklar,
El baxti deb yurak-bag'ri kuyuklar,
Dunyo borki, ular mudom suyuklar,
Ko'hna tarix eshigisan, shahri Kesh,
Sohibqiron beshigisan, shahri Kesh.

Derlar: bu dunyoning ne'mati senda,
Vatanning eng ulug' qismati senda,
Hazrati Bashirning hikmati senda,
Avliyolar qo'nim topgan, shahri Kesh,
Ezgu niyat unum topgan, shahri Kesh.

Uyg'onishning ayni obi-tobida,
O'tdi xalqlar bitta boshmoq g'amida,
Tafakkurga haykal bo'lgan obida —
Temur qurgan Oqsaroysan, shahri Kesh,
Go'zallikda toq saroysan, shahri Kesh.

Bo'lmadi el bir tan, har illat yengdi,
Ma'rifat chekindi, jaholat yengdi,
«Dunyo manim» degan saltanat yengdi,
Farzandlaring bo'lib zor-zor, shahri Kesh,
Mustabiddan chekding ozor, shahri Kesh.

Nechog'lik mash'umdir g'anim nazari,
Talandi ona yurt siym-u gavhari,
Bu zulm domidan Ozodlik sari
Boshladi o'tyurak Sarbon, shahri Kesh,
Kuldi tole, keldi davron, shahri Kesh.

Endi ahillikda doston bo'lgaysan,
Ezgulik barq urgan bo'ston bo'lgaysan,
Jahon ichra buyuk jahon bo'lgaysan,
Istiqloldan baxti kulgan, shahri Kesh
Istiqboldan ko'nqli to'lgan, shahri Kesh.

2002

* * *

Barglarida shabnamni tutib,
Nafisgina chayqalgan gullar
Iforini o'g'irlab ketib,
Sahrolarda yitarkan yellar

Vaqt chaladi besas qo'ng'iroq.

Bosh olib ketolmas, tun yaqin,
Azob chekar quyosh hoynahoy.
U-ku tongda qaytadi tag'in,
Zaminda turgaymi, shu chiroy?!

Vaqt qo'ng'irog'in chalaveradi...

Go'zallik bo'lsa-da matlabi,
Qoniqolmay lahza umridan
Vido aytgan kapalak kabi
Yoshlikka ham fano xos ekan.

Sen qaydasan?..

Kuyadi dilim,
Vasling istab, bo'zlayman zor-zor,
Rayhondan-da muattar gulim,
Shabnamdan-da pokiza nigor!..

* * *

Endi ortiq inonmoq qiyin,
Qalbni unsiz faryod o'rtadi.
Sen borsan qaydadir... ne deyin,
Oh, g'arib ko'ngrimning ertagi?
Endi ortiq inonmoq qiyin.

Qalbni unsiz faryod o'rtadi,
Topmay turib yo'qotmoq og'ir.
Orzularni armon butadi,
Shuni ravo ko'rdimi taqdir?!
Qalbni unsiz faryod o'rtadi.

Sen borsan qaydadir... ne deyin?
Hislar toshar bamisoli sel.
Sipqoraman tahayyul mayin,
Xayolimga hayallamay, kel!
Sen borsan qaydadir... ne deyin?

Oh, g'arib ko'ngrimning ertagi,
Yoding yodin yodda tuturman.
Ko'rinsa-da umrim etagi,
Men baribir senga yeturman,
Oh, g'arib ko'ngrimning ertagi...

BAXTSIZ OY HAQIDA QO'SHIQ

Zaminning mo'ylari — qator teraklar
Ko'kka barmoqlarin o'qtalغان tunda,
Oy chachvon-bulutni yo'qotib qo'yib
Xijolat chekkancha qimtinar. Shunda!..

Xo'rlikdan titragan oppoq yuzini
Qaynoq ko'z yoshlari yuvib o'tadi.
(Chachvonning o'g'risi shamolni bir kun
Dog' tushgan bu yuzning xuni tutadi).

Bu holning guvohi bukri osmonning
Ko'ksida olovlar yona boshlaydi.
«O'ksinma, ko'zim» deb, oyning yoniga
Hovuchin to'ldirib yulduz tashlaydi.

Shul asno qaysi bir sayyora shodon,
Oftobga qasoskor xatlar bitadi:
«Endi davo izlab kuygan yuziga,
Suyganing to'lin Oy ozib ketadi!..»

Taqdiri azaldan qochib bo'lmagay,
 Yo'limda yastangan gulmi, qormikan?
 Jonim omon ekan, umid o'lmagay,
 Meni deb dunyoga kelgan bormikan?
 Yillar yelib o'tar, hamrohim sukut,
 Qahraton unutdir, ko'klamlar unut.
 Lek xayol egnida bir alvon barqut:
 Meni deb dunyoga kelgan bormikan?

Sang'idim dala-dasht, qarorim yo'qdir,
 Topmadim jindak gasht, qarorim yo'qdir,
 Ko'ngilda ilinj mo'l, barorim yo'qdir,
 Meni deb dunyoga kelgan bormikan?

Ortga ko'z tashladim men yillar osha,
 Shu zamin o'shadir, shu osmon o'sha.
 Kindik qonim tomgan, ey aziz go'sha,
 Meni deb dunyoga kelgan bormikan?

Bu o'tar jahondan maqsad ne deyin,
 Kuz fasli bir qadam, bahordan keyin.
 Hijronda bir visol bo'lmasa qiyin,
 Meni deb dunyoga kelgan bormikan?

Tunning kunduzi bor, kunduzning tuni,
 Quyosh otashdadir oy deb har kuni.
 Men ham yaralganman Uni deb, Uni!..
 Meni deb dunyoga kelgan bormikan?

2000

KEKSA DARAXT HAQIDA BALLADA

Tush ko'radi chilla, saraton
sinovlari qaqshatgan og'och
bir vaqt pushti gullarin istab
shoxlariga qo'ngan sanduvoch
yana qaytib kelgani haqda.
Tush ko'radi ko'p yil yashillik
nimaligin bilmagan bag'ri
kurtaklarga to'lib to'satdan
barg yozganin...
(unut bo'lib yillarning qahri!)

Tush ko'radi
ko'rganlaridan
ildiz-u taniga bir o't chirmashar.
Larzon mevasiga tumshuq urolmay
ko'zlarin oqizib o'tadi qushlar.

Tush ko'radi...
o'ngida esa
tinch qo'ymaydi berahm shamol
yopishadi o'xshab kanaga,
yopishar-u siltar o'ng-so'lga
tuproq purkab bujur tanaga.
Og'ir-og'ir tebranar daraxt,
bedarmon keksalik so'ndirar shaxtin,
faryodi g'ichirlab chiqadi tashga:
Yo'q, hali tamommas, bari tamommas...

Garchi inonsa-da ildizlariga
suyanch topolmaydi xotirdan boshqa!

* * *

Mo'jiza kutmasman ertadan
Zamin kabi yagona, axir,
Ibtidodan intihoga yo'l.

Ana, titrar daraxt uchida
La'nat o'qib achchiq qismatga
So'nggi yaproq — eng so'nggi nola.

Qayga shoshding, qayga fig'onim?..
Yana qandoq ta'birlar kutar
Suvlarga aytmagan tushimni...

KHUSA DARAY * * * QIDA BALLADA

Umr o'tsa g'aflatni kecha,
Kunlar bir-biriga o'xshaydi.
Boy berilgan imkon bu — Kecha
Va Bugundan ko'ngil to'lmaydi.

Sudraladi har bir daqiqa,
Quyosh botib, tonglar otadi.
Tushuniksiz qadim aqida —
Hayot qalbga toshday botadi.

Nimadir kutasan daf'atan,
Ketolmaysan silkib etaging.
O'zing ham bilmaysan, avragan
Yolg'on va'dasimi Ertaning...

* * *

Bardoshim tugadi, tugamas bu yo'l,
Bu yo'lda sang'igan umidlar yetim.
Yurak bo'm-bo'sh, ko'zim yoshi ko'l,
Tog'day toqatimning toqiga yetdim,
Bardoshim tugadi, tugamas bu yo'l.

Bu yo'lda sang'igan umidlar yetim,
Meni sarson qilgan jilvagar sarob.
Yo'llar-ku ko'p edi sinashta, qadim,
Notanish so'qmoqni tanladim u tob,
Bu yo'lda sang'igan umidlar yetim.

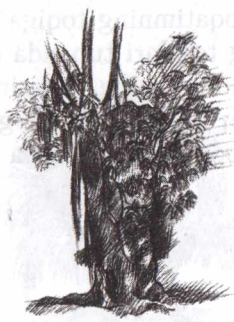
Yurak bo'm-bo'sh, ko'zim yoshi ko'l,
Nimaga yarardi endi bu korim?
Yo'limda unmadi men istagan gul —
Bebafo dunyoda bevafo yorim...
Yurak bo'm-bo'sh, ko'zim yoshi ko'l.

Tog'day toqatimning toqiga yetdim,
Zaminning tog'lari tubanda qoldi.
O'tkinchi dunyoning havasin netdim,
Jafolar haq ishqin ko'nglinga soldi,
Tog'day toqatimning toqiga yetdim.

* * *

Tun qaridi
Mening shirin tushimni ichib.
Tun qaridi
Ko'zlarini
Yumdi ohista
Soch-soqoli oqardi tamom.
Voajabo,
Bu ne sinoat,
Aql bovar qilmas mo'jiza:
Entiktirdi butun olamni
Keksa tunning
Rangin jamoli.

O'TINCH

Boqayin taqdirga bir dam ishonch-la,
Yetar, shubhalarning bellari sinsin.
Eng sara nigohing menga bag'ishla,
Bir faxr ko'ksimda chechakdek unsin.

Ko'zingda nigohlar qonib sehrga,
So'ngra sochilarkan, u — abri nayson,
Bag'rimni bo'shatib bergay mehrga
Rashk deya atalmish ko'p yovuz yilon.

Otashin tuyg'ular yoqsin dilingni,
Sen mening bugunim, sen mening ertam.
Kel endi, qo'limga qo'ygil qo'lingni,
Holimga beparvo qarama, erkam.

Ishon, falak suysa, bizni suyadi,
Chulg'agay bizlarni oftobrang shu'la.
Yuragim qa'rida bir so'z kuyadi:
«Eng sara nigohing menga bag'ishla!»

* * *

Quyosh ko'kka qadalgan payti,
Tiriklikning eng ma'sum baytin
Qo'shiq qilib soylarmi aytdi...
Ishqim qalbda cho'g'landi yal-yal.

Mehrin menga ko'p ko'rib gullar,
O'tgan edi necha oy, yillar,
Bu charx tag'in ne payg'om yo'llar?..
Ishqim qalbda cho'g'landi yal-yal.

Muhabbat deb to'kilgan edim,
Taqdirimdan o'kingan edim,
Toleimga yukingan edim,
Ishqim qalbda cho'g'landi yal-yal.

Umr yo'l deb aytmişdir bashar —
Jim borurmiz qay tomon boshlar.
Bilmasmiz ne yo'llar tutashar,
Ishqim qalbda cho'g'landi yal-yal.

Shundoq g'alat hayot o'yini:
Bir ko'rsatib yorning bo'yini,
Qo'zg'otdi-ku, hislar quyunin...
Ishqim chunon cho'g'landi yal-yal!

SONET 1

Kiprikka ilinmas uyquning to'ri,
Uzun tun ko'ksimda orziqish, hovur.
Xayoling habibim to tongga dovur,
Subhidam sezilar hasratning zo'ri.

Oftob g'amzasida mujda ko'rinur —
Ro'yoni chilparchin qilgan haqiqat.
Sen — ko'nglim ko'shkida ko'hlik ko'hinur,
O'ngimmi-tushimmi, tark etma faqat!

Zero, ishq so'qmog'in bor-yo'g'i jafu,
Undan yuz o'girmak xurofot, bid'at.
Oshiqqa hamisha taxayyul ravo.

Umidvor ko'ngilda boqiy muhabbat,
Ishqsiz umr g'arib, dillar benavo.
Mudom o'yimdasan, ilohiy tal'at!

2000

* * *

Siz menga keraksiz,
qaqragan lablarga
zarur tomchi suv
va yokim
qushlarga qo'sh qanot
shaksiz
hayot atalgandek
keraksiz illo.

Siz menga keraksiz,
har lahza o'ylab,
his qilib har lahza
nafasingizni
bir otash sog'inchdan
muzlab boraman.

Men kulbaman
tunning qanshari
butun vahshati-la
o'yib chizilgan.
Siz shu'lasiz,
hadya etib
qatra tabassum
qo'rquvimni arituvchi kuch.

Kimligimni
o'zim bilaman,
qo'ymadi
Sizni-da yaxshiroq bilmoq istagi,
ko'ngringizga yu rishlar qildim.

Ko'rdim
ul ma'voda nelar borligin
faqatgina
menga atalgan.
O'sha Nelar
quvvat bo'ladi
tag'in biroz yashashim uchun.
Siz esa beparvo
boqmaysiz hatto
yerparchin vujudga
aylab bir karam.
Uni xarob etar
ezib tobora
andak g'urur ila
tog'day sabringiz.

Siz menga keraksiz,
ko'ngil vodiysi
ming yillarki yo'qotib qo'yib
intizor ko'zlagan
pokiza nasim.

Garchi ayon
sarhadi yo'q tasavvur
qudrati hechdir
Sizning ta'rif-
tavsif oldida.

Biroq
barcha haqiqatlar
ma'nisiz menga
bag'rimda yasharkan
munis muhabbat.

Toki shovullarkan
hayot daraxti
ko'ksimda avaylab
hislarga chirmab
muqaddas duodek
takrorlagayman
umrimning mazmuni
iforiy so'zni
«Siz menga keraksiz!».

SABOQ

Ruhingni kuydirsa savollar
Saratonning cho'g' quyoshi kabi.
Yursang,
Tizginsiz o'ylar yetagida
Biyaning ortidan qolmas qulunday
Va hayot neligin anglamoq bo'lsang,
Sen albat yo'lingni dengiz tomon bur.
Quruqlik sirlaridan ayricha,
G'aroyib sirlarga bag'ri limmo-lim
Buyuklik qoshida sukut saqlagil.
Bir-birini quvib o'ynagan
Beg'am to'lqinlarning qo'shig'in tinglab,
Tushunib yetasan:
O'zi qizarib
Jo'yaklarga rang bera bilmas
Qulupnaydir hali o'ylaring.
Shu o'ylarni kun o'tib bir kun
Mangulik yaratsin, desang mukammal,
Sokin g'alayondan saboq ola bil...
Ishongin,
Sohilni tark etar oningdan
Hayotga boqasan tunday xotirjam.

* * *

Maysani maysadek ko'rdim men,
Xarsangni xarsangdek, gilni gil.
Yomg'irni bulutdan so'rdim men...
Tangrim, ko'rligim-chun kechirgil!

Oftobga toblanib yayradim,
Zilol suvdan simirdim qona.
Tilimni sanoga qayradim.
Dahri dunga boqdim hayrona.

Asriy tog'lar haybatin tuyib,
Aql-u hushim tamom adashdi.
Kiyimlarin irg'itib, kiyib,
Tegramda yuz fasl almashti.

Hayrat bo'ldi daraxtda bitgan
Rizq ham hatto, yashirmam, e voh.
Mo'jizangdan mo'jiza kutgan —
Men g'ofilni kechirgin, Olloh!

Voh, sajdaga boshimni egdim,
Seni bilmas bandalar miskin.
Ko'p takabbur, ko'p dahriy edim,
Biroq rahming ko'ngilga taskin.

Haq deb yashash — ulug' hidoyat,
Ro'y berajak birdamas birda:
Ishqing tug'yon urgay nihoyat
Yo Rab, uch yuz oltmish tomirda.

Bu olamni etolsa g'orat
Majnunligim ovozalari.
Ujmoh sari ochilgay shoyad
Asl Vatan darvozalari!..

KO'K GUMBAZ

*Qarshi shahridagi XVI — XVII asrga mansub
tarixiy obida qoshidagi o'ylar*

Dolg'ali kechmishni ravo ko'ribdi,
Seni suronlarga tashlagan qismat.
Mangulik qahqaha urib turibdi,
Boshingda yillarni qilichdek sermab.

Mag'rursan, yelkangda asrlar changi,
Poyingda tin olar sahroyi yellar.
O'tdi ne zamonlar o'chgancha rangi,
Qaraysan: yana ne davronlar kelar.

Sharafga guvohsan, xo'rlikka guvoh,
Barchasin o'ylasam, shoshadi aqlim.
Mo'minlar tilidan tushganda Olloh,
Ilk bor ko'chib tushgan g'ishtlaring balkim.

Ko'rding, vaqt ummonin to'lqini bilan
Necha dov-daraxt-u xaslar o'tdilar.
Hasadda to'lg'onib, seni zamindan
Supurmoq istagan kaslar o'tdilar.

Qo'yingndan oltin-u gavhar izlagan
Yovuzlar qo'lida necha to'p ko'rding...
Eng mushkul damda ham Haq deb bo'zlagan,
Dilida xudosi borni ko'p ko'rding.

Niliy naqshlarda o'ynagan oftob
Hamsuhbat bo'lgandir senga gohida.
Sen — nokas o'tida yonmagan kitob,
O'tmish va kelajak oralig'ida.

Bolangman, bosh urib tavofga keldim,
Xotirotni kunjlari yorishdi elas.
Davrlar o'tkinchi, sen boqiy, bildim,
Olis bolaligim osmoni — gumbaz!

* * *

Bag'ringda besh kunlik mehmon bo'ldimmi?
Ey, ota makonim, ey ona tuproq!
Boshda qirov, endi qadring bildimmi?
Ey, ota makonim, ey, ona tuproq!

Tug'ilmoq — o'lmoq deb aytmishlar... qaydam,
Senda ko'z ochibman, o'limlar mayda!
Umr — qog'oz kema bamisli soyda,
Ey, ota makonim, ey, ona tuproq!

Bolalik gashtini totganim esda,
Oyoqyalang bo'lib chopganim esda,
Bahorda boychechak topganim esda,
Ey, ota makonim, ey, ona tuproq!

Qo'yningdan xas kabi uchirdi taqdir,
Goh u yon, goh bu yon ko'chirdi taqdir,
Fe'li keng otamdek kechirding oxir,
Ey, ota makonim, ey, ona tuproq!

Muhabbat shunchaki bir ermak devdim,
Bir qizni laxcha cho'g', o't bo'lib sevdim...
So'ng hijron, azobga esh qildi sevgim,
Ey, ota makonim, ey, ona tuproq!

Quvonsam, ul sevinch yoshimda bo'lding,
G'am cheksam, shu ruhsiz loshimda bo'lding,
Hamisha o'yimda — qoshimda bo'lding,
Ey, ota makonim, ey, ona tuproq!

Men fano ilkida, baqodadirsan,
Ko'zimga surtgudek ozodadirsan,
Mushti par onamday duodadirsan,
Ey, ota makonim, ey, ona tuproq!

Hanuz anglolmadim o'zim o'zimni,
Mangu yumar bo'lsam bir kun ko'zimni,
O'zingga ishongum o'g'il-qizimni,
Ey, ota makonim, ey, ona tuproq!

O'ZBEKISTONNING ILK JAHON CHEMPIONIGA

Sen uchyapsan...
Mo'jiza yuz bermas deya ishongan
G'animlar ko'ksida bir armon qishlar.
Parvozing poyida asov dengizday
To'lg'onib-to'lg'onib guvlar olqishlar.

Sen uchyapsan...
Shamol baqrayadi, uning karvoni —
Bulutlar tarqalib ketadi shu tob.
Milyon tilsimlarga guvoh bo'lsa ham
Hayratdan oqarib boradi oftob.

Qayga axir,
Axir nimaga?!
Beadad savollar qolar javobsiz.
Bir mehr ko'zingda cho'g'day yonadi,
Gumrohlar anglamas ko'zlarni, esiz.

Yo'qsa o'qirdilar ko'ngil lavhini,
Ko'zlarda aks etar misli alanga:
«Menga qanot bo'lgan ko'k ishqiqi emas,
Otash muhabbatim ona-Vatanga!»

Uchyapsan!
Yurtning osmoniga oyday yarashib,
Yo'qotib qo'yadi qushlar hushlarin.
Yodingga tushadi, yuraging to'lib,
Ma'yus kuzatganing bir vaqt qushlarni...

Dunyo, qo'yning to'la umrlar chil-chil,
Tovonim qavardi o'tganim sayin.
Betizgin, bemanzil o'ylarim zil-zil,
Bir kam ne bor yana o'zi sendayin?..

Sen mangulik tomon, men bir o'tkinchi,
Qo'y, ermak qilmagin araz-o'chimni.
Nogoh tilga ko'char dilim o'tinchi:
— Nima qilib qo'yding, o'ttiz uchimni?!

Poyingga yillarni xazondek sochdim,
Goh dilxush, goh dilxun lahzalar bilan.
Nimani angladim, ne sirni ochdim —
Yo'qlikka uzatdim larzalar bilan.

Toshbaqa misoli imillab goh kun,
Chaqin shiddatida kechdi davrlar.
Atrofga ser solib qarasam bugun,
Qancha tanishim yo'q... qolmish qabrlar.

Nahotki, o'ylayman, inson taqdiri,
Oldindan hisoblab chiylangan qarta —
Mag'lublik qismatdir azal-oxiri,
Garchi o'ynalsa-da faqat bir marta!..

Shundoq o'tar bo'lsa hayot degani,
Nechun g'amga botay, nechun irg'ishlay?..
Lekin ruhimdagi dardni yenggani
Najot qayda? Men jonimni bag'ishlay.

Nima bor, ko'rsatgil, jondan-da aziz —
Sog'inib, sig'inib yukinadigan,
Ranj-u alamiga shukr deb hargiz,
Usiz o'tgan damga o'kinadigan?!

Dunyo, sir-asroring yo'qdir yakuni:
Hayot — hijron, o'lim — visol, zafardir.
Bilsam, yashamoqning bor-yo'q mazmuni
Haqning dargohiga ilinj, safardir.

YANGI YIL OQSHOMIDA

Tashqarida ajib bir holat. Dilda
Qor sog'inchi kabi bir mubham tuyg'u.
Hayqirdim, qo'l cho'zib go'yoki qilga:
— Eski yil qa'riga cho'kyapman, yohu!..

Tanamni qutqarar do'st-u yoronlar,
Biroq ruhim qayda, hech kim bilmaydi.
(Har qanday iltifot g'ashim qo'zg'atar,
Qadrdon hislardan kechgim kelmaydi).

Shodon davralarda tabriklar yangrar,
Yangi tilaklarga aylanmas tilim.
Oh, mahzun holimni bunda kim anglar?..
Ko'zimda shashqator ko'nglimning seli.

O'tmishga alvido desam batamom,
Balki erta bir kun afsus qilmasman.
Lekin muhabbatim — ul eski armon,
Ul go'zal qayg'umni topa bilmasman...

KO'NGIL MANZARALARI

I

Zardoli guliday to'zg'idi yillar,
Umrimdan yulingan kunlar chirpirak.
O'ttiz yil yolborib, bir narsa tilar
Bu yurak!

Quyosh har tong tog'dan oshadi,
Zarlarin elaydi zamin ustiga.
Ko'ngil kosasidan ko'pchib toshadi,
Orziqib kutilgan diydor qasdida.

Kamalak nurlari ingan sharshara
Cho'qqilardan uchib «bir go'zal sindi».
Intiqlik zabtiga olsa sarsari
Umiding taftidan orzum isindi.

Chechaklar anbarin yo'llarga tarab,
Qirga qaytar shamol — horigan to'riq.
...Hozircha kunimga turibdi yarab
Mening dardim bilan og'rigan borliq.

II

Men daryo
shiddatli to'lqinga ilhaq,
Qaqragan qirg'og'im quchmadim ko'pdan.
Men sahro
saron qo'ynida chatnab,
Uyur-uyur bulut tilovchi ko'kdan.

Ildizman, shoxlari garchi yam-yashil,
O'zi esa hanuz suvga yetmagan.
Men o'sha, alhazar, parcha qo'rg'oshin,
O'q bo'lib ko'krakka, shukr, botmagan.

Men o'sha, bir imdod topolmay nolon,
Daralar bo'g'zida qotgan iltijo.
Men o'sha, zarb ila otilgan paykon —
Uchypaman, uchypaman benishon, bejo.

Men o'sha!..
Tumtayib, goh kulib o'tar taqqoslar,
Ko'ksimni yorguday potirlar qumrim.
Hilol ko'k toqiga o'zini osar,
Kutishga aylanib bormoqda umrim!

III

Ohista-ohista sinadi og'och,
Sim-siyoh tun ichra singadi unlar.
Ko'ngil zorillaydi, ko'ngil juda och,
Meni ta'qib qilar ishqtalab kunlar.

Nahot faqat tushda orzum ushalar,
Nahot tushda faqat topgum oydinlik?..
Notanti taqdirdan dilim g'ashlanar,
Biroq... ko'kda oy ham goho bir tilik!

Qachon to'lgan o'zi kami dunyoning,
Birdek aylanganmi ko'hna charxpalak?
Bu dunyo mulkidir asli ro'yoning,
Faqat mangu umid — yam-yashil palak.

O, yashil tuyg'ular, bor bo'ling har dam,
Al-amon, al-amon, ming bor al-amon!
Tegramda xazonrez qah-qah ursa ham,
Baribir men tinsiz yashillanaman...

* * *

Balki dunyodagi jamiki soʻzlar
Sening taʼrifingga arzimas, ey moh.
Boʻlsa ham quyoshdek ular zoʻr otash,
Eng xushboʻy gullardan yana xushboʻyroq.

Husning taʼrifini ishongin menga,
Ul qadim soʻzlardan koʻmak tilamay —
Bitta soʻz aytaman, tap-taqir choʻlda
Ochilib yashnagan qirmiz loladay.

Husning taʼrifini ishongin, dilbar,
Faqatgina menga, boshqa hech kimga.
Sen deya yaralib, olamga bir bor
Boʻyin koʻrsatmagan Soʻz bor koʻksimda!..

BIR KUN

Bir kun menga tuhfa etadi seni,
O'jar nigohlarim mixlangan eshik.

Bir yorug' umidga intiq ko'ngildek,
Ajab tashrifingdan yorishar kulbam.

Jonimdan-da aziz boshingga sening
Yostiq bo'lganidan yayraydi ko'ksim.

Shunda iztiroblar haginda senga
Ertaklar so'ylaydi sog'aygan yurak.

* * *

Ko'm-ko'k maysalardan ko'rpacha to'shab,
Quyoshni kuymanib chorlagan dalam,
Bag'ringda yayrasam go'dakka o'xshab,
Qalbimni tark etar
balki oh-nolam.

Yoki tun zulmatin egnimga kiysam,
Abad sukunatning tutsam baridan,
Xalos etarmanmi
ko'ksimni bir dam
Sevgining muqaddas azoblaridan?
... Sadaqa tilagan tilanchi kabi
Men javob kutaman savollarimga.
Javobga ochilmas tog'larning labi,
Daryolar qayrilmas aslo zorimga.

Noiloj

Javobni o'zim izlayman —
yolvorib o'ylarga:

«Meni tinch qo'ying...»

Xotiram devorin tirqishlaridan
Sizib kiraverar

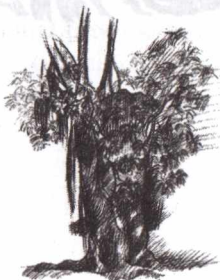
xayoling, o'ying.

ARMON

Uyg'onding,
Ruhingda gullar ochilgan —
Ishonib ki priklar to'qigan tushga.
«Rost bo'lsa, ahdiga umr ber, o'zing»,
Yer bo'lib yolbording samandarqushga.

«Shamoldek yelsam-u poyini o'psam,
Ko'ksimga bosh qo'yar unut dard misol», —
Ko'zlaringda tinsiz aylanaverar
Rayhonning suviga chayilgan xayol.

Umidni orqalab, chopasan xushbaxt,
Yellar yo'l bo'shatib, hayron boqishar.
Qanotim yo'q deya kuyinma hargiz —
Harqalay, quvonching uzoqroq yashar.

* * *

Qo'rqma, bu xavf o'tib ketadi,
Ko'rmagandek bo'lasan oxir.
Xavotirda qancha xatarni
O'tkarding-ku, eslagin axir.

Qo'rqyapsanmi, demak ulardan
Ololmabsan kerakli saboq:
Har qachon ham kutilgan xavfning
Vahimasi o'zidan zo'rroq!

* * *

Bir so'z bor,
Nomus deb to'kilgan qondek mo'tabar.
Quyoshning ilk nurin ichib ko'z ochgan,
Borliqqa ko'rk bo'lgan guldek muattar.

Bir so'z bor,
Har bir pok og'izga birdek yarashgan.
Bu so'zning sochlarin To'maris momo,
Muqanna bobolar suyib tarashgan.

Bir so'z bor,
Unga yetolmagan hali ko'p millat.
Shu so'zni unutilib yashagan elning
Yegan noni bo'lmas aslo beminnat.

Bir so'z bor,
Yo'l erur u mangu vasliga Haqning.
Peshonasi oydan, tongdan-da yorug'
Shu so'zni tug' qilib ko'targan xalqning!

1990

ILTJO

Orzular — oromning yovuz raqibi
Qonimda jo bo'lib, zo'riqar tomir.
Idrokim quvvati nuramay, bitmay
Bir kun poyoniga yetgaymi umr?..

Mushuk chovutidan zada chumchuqday
Mendan qochaversin imkoniyatlar.
Ularning ortidan quvib tinmagan
Ishtiyoq so'nmasa, shul o'zi yetar.

Gugurt donasidek pov yonib o'char
Mayda quvonchlar deb yurmoqdan karaxt,
Bir yorug' nafratga esh bo'lib, mag'zur,
Qayg'uning sochlarin silamoq ham baxt.

Parvoz etaverar humo qushlari
G'arib boshim tomon nazar tashlamay.
Turfa xil malomat, dardning toshlari
Nolishga yo'l bermas, «siylab» harqalay.

Vaqt — tulpor ustida uchib boraman,
Yurakda umid bor — chamandir yo'lim.
Bu sayr ko'ngilga tegmasdan burun
Jonimni olmoqqa ulgirgin, o'lim!

* * *

Boshingda ne xayol?
Ketyapsan!
Menga
Muguzli azobni ro'para qilib.
Sen tushgan so'qmoqda yolg'iz chirildoq
Cho'zib nola qilar ko'ksimni tilib.
Otini egarlab chiqsa-da bulut,
Osmon chehrasini hali buzmagan.
Titrar barmoqlarim — qo'rqqoq baliqlar
Soching dengizida qonib suzmagan.
Miqti orzularni sovuq bir epkin
Yong'oq po'chog'iday ketar uchirib.
Sevinchlar nish urgan u totli damlar
... Xotirang bag'rida qolmasmi chirib?
Javob ber!
Kechmish xotiralar umri sen uchun
Yarq etgan chaqindek nahot birpaslik?
Balki seni qiynar mendagi o't ishq...
Menday sevmqlikka qodir emaslik?
Ketyapsan!
Dunyo tarovatin ko'zimdan yulib,
Men tomon emaklar mal'un ayriliq.
Ul kasdan atrofim chambara qilib
Behuda urinar umid qiltiriq.
O'par izlaringni ozurda tovush,
Turnalar uchadi — ko'zida malol.
Sen esa adoqsiz munglarni ekib,
Ketyapsan!
Boshingda bir telba xayol...

* * *

Tortar xayolimni xira bir yulduz,
Uning miltirashi biz-chun behuda.
Sezilmas issig'i, yorug'i so'zsiz,
Papiros cho'g'iga o'xshaydi juda.

Qiyosim to'g'ri deb jar solmasman, yo'q,
Koinot sirlari shundayin chigal:
Kengliklar bag'rida o'sha jinday cho'g'
Milliard odamlarga quyosh, ehtimol.

XIYONAT

Erkak ko'zlarini nafrat yalaydi,
Bir alam o'tadi ko'nglini buzib.
Zor yig'lab xotini shafqat tilaydi,
Xiyonat silagan qo'llarin cho'zib.

So'z demay, chilparchin qalbini olib
Erkak jo'nab ketar bu badbaxt uydan.
Nafratning yog'ida jizg'anak bo'lib,
Ayol najot izlar xotirdan, o'ydan.

Eslaydi: sirli bog', g'aroyib oqshom,
Ilk bo'sa totini, bari-barini.
Lek bilmas nimaga lovullar yuzi,
Nima kuydirmoqda tovonlarini?..

* * *

Osmonning mulkida yulduzlar sho‘x-shan,
Zaminga kulgular to‘kaveradi.
Kulguga cho‘milgan shu tunda bedor
Har yurak Muhabbat tug‘averadi.

O, malak, yuzingdan oylar nur tilar,
Sochingni tun deya to‘zg‘itdi shamol.
Bir bedor yurakning egasiman men,
Tug‘ilgan go‘dakka kelgin, nazar sol.

Yurakning bolasi – sho‘rlik muhabbat
Tashnadir, ichirgin, bir tomchi Mehr.
Muhabbat ulg‘aysin, usiz bu olam
Yupun bir gadodir, ko‘zlari so‘qir.

XALQ OHANGIDA

Qay kun hassos tabiat
Seni bundoq gul etdi.
Tushib ishqing uchquni,
Jigar-bag'rim kul etdi.

O'rtanar endi ko'ksim
Chidolmasdan bir holga:
Tundayin sochingamas,
Vatan, axir, shamolga!..

Visolingga sig'inib
O'tgan kunlar tulladi.
Yuragimda yuz ming dard,
Qayg'u-hasrat gulladi.

Sensiz menga tiriklik
Kuylari ko'p hazindir.
Qalbda hijronning tig'i
Ki prigingday uzundir.

Osmonning bir burchida
Yulduz kulsa ko'zingday,
Sog'inchning zil yukiga
Hammol yo'qdir o'zimday.

Kelgin, endi toqat yo'q,
Karam etgil, suygilim.
Azoblarga chek qo'yar
Yo visoling, yo o'lim!

Rangin bolalikka alvido ayta,
Yugurik Vaqt bir-la yelibketyapman.
K Angladim: umr – suv, oqmagay ortga,
B Bolalik qadriga endi yetyapman.

Maysa xotiramni shabnam so‘zlarim
Bir kuni bezaydi – umidim bordir.
B Hali ko‘p bahorga tashna ko‘zlarim
O‘n sakkiz bahorni yutib yubordi...

Bahorki, har biri umrimga bezak,
Ularga qo‘shqo‘llab mehrimni berdim.
Ayniqsa, so‘ng ko‘rgan bahorim bo‘lak –
Ilk sevgi gullarin shu fasl terdim.

Endi bu gullarni bag‘rimning chuqur,
Mustahkam yerida asramog‘im shart.
Toki bu gullarga burgutdek uchqur
Yillarning shamoli qo‘ndirmasin gard.

1985

MAKTUB

Qiyinmi, purviqor tog'lardek beso'z,
Namoyish etmoqlik ulug'vorlikni.
O'rganmoq, zerikmay bamisoli ko'z,
Inja bir diydorga abad zorlikni.

Yo yashash dengizdek sirtdan tinch, biroq
Ichda ming to'fonni shundoq yashirib?..
Loaqal mumkin-ku, ishoning, sevmoq,
Sevaman, deb sira hayqirmay turib!

* * *

O, buyuk muhabbat, yam-yashil dengiz,
Po'rtana bag'ringga o'zimni otdim.
Sirlarga limmo-lim cheksiz qo'yingda
Bir inju ko'rdim-u, yana yo'qotdim.

O'ylayman, ul inju diydori sekin
Xotiram bog'ida tiklana boshlar.
Hajrida o'rtanib yongan yuragim
Ko'krak qafasimni kuydirib tashlar!

1984

1984

* * *

Qon sachradi –
Quyosh ko'ksiga
Raqib urdi pichoqni chog'lab.
Og'riqdan zo'riqqan borliqni
Qorong'ilik oldi quchoqlab.

Xavotir-la boradi erib,
Oy – yorug' umidi osmonning.
Intizor ko'zlardir yulduzlar
Tashrifiga hamshira – tongning.

* * *

Yigirma bir yilki, ko'ksimga qamab,
Avaylab asrayman bir qushni yakkash.
Bu qushning mehribon sohibasini –
Bokira bir qizni topmay ko'nglim g'ash.

Taqdir uchratarkan ne-ne go'zalni,
Qushginam ko'ksimda nogoh titraydi.
Afsuski, men uni o'zimdan bo'lak
Hech kimga ishonmam, ko'zim qiymaydi.
Hanuz egasini topmagan qushning
Intizor yonishi ezadi meni.
Yodimdan o'chmagay: bir kun tushimda
Qaysi bir suluvga topshirdim uni.

Topshirdim men uni. Bilmay suluvning
Mehri ham sochidek qisqa ekanin...
Endi o'ngimda ham jonimni tirnar
Tushdagi saboqning o'tkir tikani.
Shubhalar o'tiga dosh berib arang,
Tahsin aytmasam-da bemavrid tushga,
Erk tag'in qanotin qayirmasin deb,
Yordam berolmayman bechora qushga.

1988

SONET 2

Bir kun uchajakman men ko'kka ozod,
Betakror parvozga lol boqasiz, lol.
Bir bo'ron shiddati qalbmida, hayhot,
Bag'rimda bo'ladi yulduzu hilol.

Tegramda yuzgancha bulutlar sokin,
Mahzun yuragimni etgaydir obod.
Bilmasman o'shanda nedir orom, tin,
Uchgayman bearmon, garchi beqanot.

Men yetgan yuksakka yetmay bir bora,
Sohibi qanotlar — qushlar bechora,
Tikkaydir ko'zlarin menga ko'p o'chli...

Uchaman. Bu yerda shubha nokerak,
Qalbmida potirlar ishonch va istak —
Har ne qanotdan-da ming karra kuchli!

1987

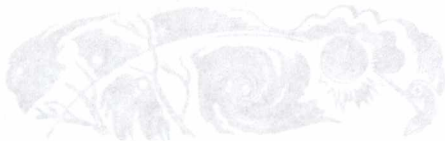

FAXR

Baxt nasimi nozlanib esgan
Tog'day Ishonch etaklarida
Orzularning rangin chechagi
Muhabbat bo'yidan qonib o'sguvchi
Tengsiz bir Olam bor olamda.

Menman o'sha beqiyos Olam —
Bag'rida sendayin Quyoshi bo'lgan!

1984

Ilohi, cho'maman o'ylar qa'riga,
Yeldirim umringa izlayman ma'ni.
Ko'hna majozlardan qochib nariga,
Men kashf etajakman, bilmam, nimani?..

Besabr ko'ngilda havaslar giryon,
Bu jonim shuhrat-u muruvvat quli.
Kelmag-u ketmakdin maqsad noayon,
Qachon yuz ko'rsatur chin hayot guli?

So'ng manzil qayda u, arshmi, yer osti,
Tiriklik shomida xotir abasmi?
Nahotki cho'ng qayg'u — o'limning dasti,
Yo tanim ruhimga jonli qafasmi?

Ko'zimga savollar suvratin chizib,
Sang'idim zaminning o'r-u qirida.
Hayratim ming bo'ldi, qonlarim qizib,
Idrokim yetmadi gardun siriga.

Nochor quloq tutdim tog'-u toshga ham,
Falsafa to'qidi qadim bir xarsang:
«Sen foniy dunyoda bebaho odam,
Vujuding tuproqqa tengligin bilsang...»

TAZARRU

Yugurib charchadim, yetar, endi xo'p,
Yurganim ko'nglimning yetaklariga.
Zor qaqshab topgandan yo'qotganim ko'p,
Yopishib dunyoning etaklariga.

Holbuki birovdan kamim yo'q edi,
Ho-yu havaslarin ko'rdim olamning.
Ta'qib etaverdi armonning hidi –
Sajdada o'tmagan umri odamning.

Kimdan yuz o'girib, kimga tikildim,
G'addor nafs pardasi to'sib ko'zimni.
Ishvalar poyiga tutdek to'kildim,
O'zimni unutdim o'ylab o'zimni.

Ne ko'rsam lol bo'ldim mahobatiga,
Baridan tutmadim har dam ilmni.
Endi zor turibman inoyatiga,
Himmatning qo'riga toblab dilimni.

Jonimga azoblar so'rarman behad,
Va ishqiy ko'yida xorlik, adolik.
Jamolin ko'rsatsa bir kun Haqiqat,
Anglarman: ne sharaf ushbu gadolik!..

* * *

Ming bitta xavotir jonimni cho'qib,
Ko'nglimning bisoti — ezgu dardimni
Axiyri men senga inondim, go'zal.

Bir o'tinch kuydirar endi dilimni:
«Sen meni o'zingdan ortiqroq sevma,
O'zimdanda ortiqroq meni tushungin!».

* * *

...ga

Bilaman, sen mendan kutyapsan bir gap,
Istaysan, sevdim, deb yorilmog'imni.
Iqrormas, izhorlar ko'paygan paytda,
Izhor deb qiynama tag'in jonimni.

Holbuki, ko'z yoshdek tiniq sevgimga
Kerakmas, ishongin, zarracha izoh.
Ishqimga muhabbat dardlari cho'kkan
Ma'yus nigohimning o'zi, bil, guvoh.

Yaxshimasmi, oftob abadulabad
Porlagandek faqat samo bag'rida,
Yashasa sevgimiz tillarga ko'chmay,
Ma'sum qalbimizning kengliklarida?!

1985

* * *

Juda tez ishonding,
O'tmish qora kitob ekanligiga.
Ishongandek kaltabin odam
shaklin yo'qotmasdan olovda muzning
pishmog'iga biram qizarib.

Zero bilar eding, shu qora kitob
faqat senikidir, o'zganing emas,
quyosh — olov koptok
(asrlar guvoh)
yolg'iz osmonniki bo'lgani kabi.

Ammo sen
(bu ne ko'rgulikdir o'zing ayt, falak!)
uloqtirding kitobni chetga —
o'zanidan voz kechgan daryo!
Senga tinchlik bermadi axir,
qirg'oqqa intilgan to'lqin singari
qulog'ingga urilib turgan
«urushqoq» bobolaring olis «urho»si!

Endi,
qarmoqning bandisi — ochko'z baliqdek,
jovdirab-jovdirab ko'zlaring nochor,
ichingga yutganча zildek alamni,
tinglaysan,
bobosi bobongdan musht yegan kasning
o'tmishing haqida qiroatini...

1990

* * *

Ustoz Ikrom Otamurodga

Sukunat ko'ksida kezadi shovqin,
Turkiston tunini tutmoqda to'lg'oq.
Og'riq ko'p haddidan oshgan lahzada
Gumburlab qo'yadi momaqaldiroq.

Omadlar tilaydi tunga kuyunib,
Shu yurtning har bitta giyoh, toshlari.
Bir buyuk tashrifga ishonmay hanuz,
Keksa chinorlarning egik boshlari.

Boyo'g'li xotirjam kutar o'ljasin,
Bilarki, bu to'lg'oq uzoq cho'zilar.
O'tlug' haroratdan erib adodir
Tunning ko'z yoshlari – hadsiz yulduzlar.

Baribir tog'larning bashorat so'zi
Tilidan tushmaydi sira saboning:
«Tong albat tug'ilar, doyalik qilsa,
Sayroq to'rg'aylari Qashqadaryoning!».

1990

CHORLOV

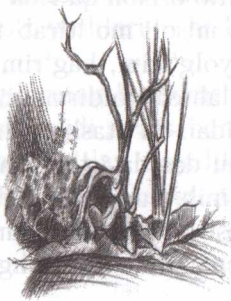
Yuragim sog'inchdan uvalandi-ku,
Qaydasan, ko'nglimning ey nozli qizi.
Tun. Sukunat.
Dimog'imda sarmast shamollar
Olib kelgan atirgul isi.
Kelgin...
(Tungi iliq havo to'lqini
Iltijomni qalbingga quysin).
Kelgin!
Mening tashna ko'zlarim bu dam
Diydoringga bir bora to'ysin.
Bilmaysan,
Ne ko'yga soldi sog'inching,
Holimni birgina yulduzlar ko'rar.
Men kabi ezilib osmon qa'rida
Ko'z yoshim misoli mo'ltirab turar.
O'tinaman, yolg'izim, bag'rim,
Sog'inch go'lahida qoldirma meni.
Sog'inch o'tidan-da otashroq labim
Anglagin, shu damda istaydi neni?..
Bahorni sog'inib mung'aygan daraxt
O'ylarin onasi bo'lgan bu olam —
(O'rmonga charsillab o't tushgan kabi)
Kelsang,
Quvonchimdan yorishgay birdan.
Diydam kosasiga begona uyqu
Halovat izlabon axir charchadi.
Kelmasang, bu tong ham meni deb osmon
Zarbof choponidan yana kechadi...

ORZU

Hayot tashvishlarin irg'itib qo'yib,
Simirgim keladi to'yib va to'yib
Yomg'irdan keyingi toza havoni.

Simirgim keladi yutoqib, shoshib,
To uning sofligi o'pkamdan toshib,
So'ngra vujudimga singsin qon kabi.

1985

1985

OSHIQ DO'ST MAKTUBI

Ishondim, sevilmay yashamoq og'ir,
Kul bo'lib ishqida, oshna, bir qizni.
Kelsang-ku, o'zing ham ko'rasan, hozir
Men — suhbat mavzusi qishlog'imizning.

Gullar ochilarmi bog'da anvoyi,
Yoki tun to'sharmi qop-qora choyshab —
Bariga befarqman, tund va yovvoyi,
Yolg'izlik istayman Majnunga o'xshab.

Majnunlar zamoni emas, bilaman,
Ko'p narsa o'zgargan ushbu asrda.
Lek netay, o'ylarim egasi bo'lgan
Bir Xayol yashasa ko'ksim qasrida?

Kezaman tun-u kun kimsasiz dashtni
Zilday rad etilgan ishqni ko'tarib.
Qay toshga urmoqni bilmayman boshni,
Odam yo'q mendan-da nochorroq, g'arib.

Hech kim tushunmaydi, holimni, afsus,
Loaqal sen tushun, qilmagin ermak.
Axir, muhabbatning ko'zi ko'r hanuz,
Axir, bo'ysunmaydi buyruqqa yurak!

Baribir taqdirdan yozg'irmam zinhor,
Shu sevgim ruhimni qo'llagay har dam.
Faqat, bil, past emas, yuksakman ko'p bor
Yurakda ishqiy yo'q baxtiyorlardan.

1990

TUSH

Bir tush ko'rdim,
yo'q unga ta'rif:
biram rangin,
biram nurafshon,
Bu tushga sen
aylading tashrif –
ki prigi o'q,
nishoni-chi – jon!

Tashlab senga
ko'zin qirini,
xijolatdan
oftob soch yuldi.
Sen deb, yorib
zamin qa'rini,
turfa xil gul,
chechak ochildi.

O'ngimda-ku,
firoq ila g'am
ruhimni ko'p
etgandi mayib.
Boqding shifo
nigohing bilan
tabassumga
yuzingni chayib...

Bir tush ko'rdim,
yo'q unga ta'rif!

NEKBINLIK

Ko'ksimda yastangan zahrolud hajr,
Tun, kulma milyonlab ko'zlaring bilan.
Umidim bor, axir, zulfizariga
Bag'rimni to'ldirgay hali iloham.

Osmonday yuksalib, hali bu bag'rim
Qaqnuslar raqsiga qonar kun yaqin.
Badqovoq osmondan voz kechib oxir,
Yulduzlar shodasin keltirar chaqin.

Bir tongki, borlig'i sutga chayilgan
Va uning ishqida ko'zi yosh maysa –
Neki bor olamda meniki bo'lar,
Iloham zulfini ko'ksimda yoysa!..

Ko'ksimda yastangan zahrolud hajr...

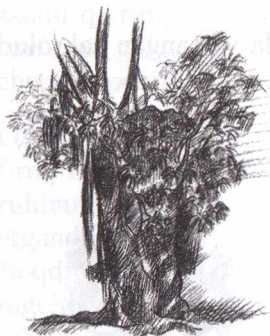

EHTIYOTKOR ODAM SO'ZLARI

Yurakni hovuchlab yashamoq og'ir
Bu notekis, ko'p o'nqir yo'lda
Qoqilib ketmayin degan o'y bilan.

Kimga etak, kimga yeng bo'lib,
Birni aka, birni uka deb,
Topib oldim sip-silliq yo'lni.

Yurak esa hanuz hovuchda –
Sirpanib yiqilmoq xavfi qo'ymaydi!

* * *

Taraddud sezilar bahrul ochunda,
Niliy ko'k etagi goho turlanar.
Mung'aygan, yalang'och bog'ning sathida
Toptalgan yaproqlar faryodi yonar.

Og'ochlar ko'ylagin yulib to'ymagan
Shamol ko'zlarida hadik, talvasa.
Yashilto'n archaga zor etgan uni,
Ayoq qahri bilan bog'liq vasvasa.

Maysa unutgancha beshafqat o'roq
Bergan jarohat-u dardning barini,
Noma'lum bir fursat qo'shib o'ziga
Ko'mar ohorlangan umidlarini.

Bo'sh in suvratida motamsarolik,
Laylak qanotlari ayriliq tug'mish.
Sabrdan to'ralgan minora anglar
Hademay borliqqa hokim bo'lar qish.

Lek ko'ngil qiziqmas olamda ne hol,
To'ldirib har yonni chorlov xatiga:
Bahor tashrifini kutadi intiq,
Yurakning daxlsiz saltanatiga.

ERTIYOTKOR * * * SO'ZLARI

Quvontirmas qaysi otani
O'z o'g'lining jindek yutug'i.
Insondagi jami xislatdan
Shu eng oliy, shu eng ulug'i.

Ushalgandek umrlik armon,
Ota ko'ngli shodlikdan jo'shar.
Shu damda u she'ri tufayli
Mashhur bo'lgan shoirga o'xshar.

* * *

Bir farahli kunlar yarataylik, kel,
Yaqin yo'latmasdan dilga kadarni.
Qaragin, yeb to'ymas bu uchqur yillar
Tanovul qilmoqda xotiralarni.

Bokira bolalik kunlarin yodi
Hazm bo'lar ekan yillar qornida,
Novdamizdan uchgan har yaproq uchun
Yangi barg yozaylik, afsus o'rnida.

Xotirotd sathida bir iz qoldirmay,
Lahzalar yo'qlikka ketmasin o'tib —
Har lahza mazmunin asalgga qorib,
Umrimiz labiga qo'yaylik surtib.

Qani kel, sen kelsang, vaqtning zarbasi
Tahdid sololmagay xotirga hecham.
Chirqillab yo'lingga intizor boqar,
Umidim — yolg'izim, umidim — qushcham...

IZHOR

Oddiy bog' emas, yo'q, bu bog'i Eram,
Poyingda xazonmas, sheroziy gilam.
Sukunat jimlikmas — bir ulkan hayrat,
Kechagi men emas, men ham sen bilan.

Osmonda quyoshmas, u tilla barkash,
Sochmoqda boshingdan shoda-shoda dur.
Shoxlarda qimtingan, jamoling ko'rib,
Ko'zlari qamashgan sanduvoch erur.

Sochlaring iforin tuyib entikar
Tarovat tark etgan qovjiroq gullar.
Poyingga yaproqdek bosh ura olmay,
Teraklar armon-la sokin shovullar...

Yuragim sel bo'lib toshadi masrur
Tasavvur olamin jilvalaridan.
Zim-ziyo ko'nglimda oftobdek balqqan,
Sen yuksak mo'jiza bari-baridan.

Benavo o'tmagay damlarim endi
Sepkil yuzlariga termilib tunning.
Sen borki, boqiydir umrimning tongi,
Ey, kuzda yuz ochgan bahorim mening.

UMR POYONIDA MUQANNANING XAYOLIDAN KECHGANLARI

O', elim,
Erkni bolasidek suygan, elim-a,
Ishonching qolmadi nahot o'zingga?
O'tlarda toblangan
Tig' kabi keskir
Nigohlar ko'rmoqni istab ezildim,
Qurigan dengizdek bo'm-bo'sh ko'zingda.
Ishondim:
Pichirlab yashamoq joningga tegib,
Na'ra tortajaksan ochiqchasiga –
Yorishib ketajak barchaning ongi
Ozodlik so'zining alangasida.
Orzu qilaverdim.
Maysalar chinorga aylanmagandek,
Orzum ushalmadi – baxting kulmadi.
Taftiga quyosh ham dosh bera bilmas
Olovga yuraging makon bo'lmadi.
Sabr va bardoshning patlarin tishlab,
Taqdirga tan bergan odamlar, qayting,
Bu xo'rlik bizlarga mangu nasiba
Emasdir,
Olamga baralla ayting!
... Armon-la o'tmoqni istamasman, yo'q,
Shu bois o't qo'ygum endi o'zinga* –
Vujudim olovdan liboslar kiyib,
Abadiy
Aks etsin, elim, ko'zingda.

1989

* Rivoyatlarga ko'ra Muqanna o'z-o'ziga o't qo'yib halok bo'lgan.

UMR POTON * * *

Hammayoqda atirgul isi,
Har narsadan izlayman ma'no.
Xayolimdan ketmagay isming,
Gulira'no.

Bir dard o'rtar meni beomon,
Bu dardga hech bormikin davo?
Chora istab, chopdim har tomon,
Gulira'no.

Berolmasman taqdirga firib –
Sensiz baxtim kulmagay aslo.
Huzuringga keldim bosh urib,
Gulira'no.

Men bilmasman ishqning tilini,
Noming qalbda yashnagay ammo.
Xazon etma sevgim gulini,
Gulira'no.

1989

1989

Tong kuladi go'dakday mayin,
 Quyosh nurin sochar beminnat.
 Farah hokim qayon boqmayin,
 Yuragimda anduhlar faqat.

Har yon sobit surur hamda shan,
 Biroq ular... menga totmaydi.
 Axir, netay, yonimda yo'qsan,
 Yuragimning tongi otmaydi.

VATAN SURATI

Vatan suratini chizmoq og'irdir,
ammo shu suratni chizmoq istayman,
unga mos ranglarni tinmay izlayman,
qayda bo'yoq bo'lsa, ko'raman bir-bir.

Lek qanday chizaman ko'nglim to'lmasa,
bu qadim ma'voning buyukligini,
eng ezgu so'z kabi suyukligini
ifoda etuvchi bo'yoq bo'lmasa.
O, yurtim, husningga boqib to'ymayman,
bundayin go'zal rang qayda bor axir –
kamalakning yetti tusiga tatir.

Chizaman, farzandman, chizmay qo'ymayman,
chizmay desam so'ngra qiynar armonim,
balki bo'yoq bo'lar yuragim qoni!..

1984

Men sendan olislab ketganim kundan,
Taqdir siylamoqdan o'zini tiydi.
Yillardek sudralib o'tdi lahzalar,
Ko'zlarim sog'inchdan liboslar kiydi.

Sahrodek qup-quruq qalbinga tinmay
Hasrat urug'ini qadar sukunat.
Chorasiz o'ylarning qonini so'rib
So'ng achchiq mevalar tugadi hasrat.

Bir marg'ub maskanni tentirab izlar,
Yurakni tark etgan bechora shodlik.
Firoqning nazdida vujudim go'lah —
Bag'rimga o't qalar sira behadik.

Bu siniq ruhimni tiklamoq bo'lib,
Farishtam, takrorlab aziz nomingni,
Chillada bahorga ilhaq qush kabi
Qo'msayman ruhafzo tabassumingni.

* * *

Sen ketding,
Bulbulning ko'zidek yog'du topmadim,
Shabiston ko'nglimni yoritmoq istab.

Sen ketding,
Yutib yubormadi meni yolg'izlik —
Ko'kragim ichiga berkinib oldi.

Sen ketding,
Qaqroq tillarini bigizdek sanchib,
Jonimni ichadi so'nggi pushaymon.

Sen ketding,
Muqarrar ajaldan suvlari zilol
Taxayyul tubiga cho'kib qutuldim:
(O qaytding, xayriyat, xayrr...)

HECH NARSA SO'RAMA

Hech narsa so'rama, bu ziqna hayot
Baribir qo'lingga tutqazmas qopin.
Hamisha yor bo'lsin navqiron sabot,
Topinsang ham yolg'iz sabringga topin.

Olamda baxt bor, deb seni avragan
Yolg'onning jigarini yegan qasida.
Hushyor bo'l, zor etma ulkan yurakni
Hayotning urvoqdek sadaqasiga!

Abadiy quvonch ham, qayg'u ham yo'qdir,
Loaqaqal birimas, biriga to'ysang.
Baxt bo'lsa, yashnasang yashil daraxtday,
Dard bo'lsa, zo'r do'zax o'tida kuysang!..

Hech narsa so'rama, chidagin faqat,
Sabring qirg'oqlarini buzsa-da toshqin.
Chidamoq og'irimi, olaqol unda
Bir chimdim azob-u bir yalam ishqini!..

HECH NAKS RAMA * * *

Yuzing shu'lasidan dilda o't,
Bu o'tni o'chirmoq — zo'r gunoh.
Botinimda alanga raqsi,
Yuz oh, ey moh, sen emas ogoh.
Olmos qirralari jafoning
Ko'ksimni poralar — haydar qo'sh.
Qonga to'lgan jo'yaklar uzra
Bir xush, yo tush, suzsang-chi, oqqush!

So'ngsiz azob o'ldirmas, ammo
Ko'zlaring qilichi ko'p yomon:
Nogoh hujum boshlasa ular
Bu jon omon qolmog'i gumon.

* * *

Quyosh o'tib ketdi o'z yotog'iga.
Qushchalarning chug'ur-chug'uri tindi.
Borliq hadsiz zulumot quchog'ida
Tovush-u sharpaga zor bo'lar endi.

Bu vahm, zulmatni kim qilar udda,
Qani u go'zallik, tarovat qani?..
Ko'zimdan nigohlar sachrar behuda,
Kechagi chiroydan to'yib emgani.

Barchasi behuda. Ketdim siqilib,
O'ylarim sochilgan. Hislar uvada...
Bu mahzun holimga kulmoqmi bo'lib
Tong esa shoshilmay tunni quvadi.

* * *

Qurshovdagi
dovyurak jangchi
o'qdonida qolgan
eng so'nggi o'qdek
mening hayotimga keraksan,
Sevgi!

* * *

Kechikkan muhabbat, kechikkan sevgi
Baxtmikan, kulfatmi — bilolganim yo‘q.
Dilo‘rtar bu o‘ylar, bu his, bu sezgi
Go‘yo kul ostida qolgan laxcha cho‘g‘.

Gurlagan, betizgin alanga kuchin
His etsa, chatnagay tog‘- u tosh, qoya.
Ishqing otashida yonmoqlik uchun
Nahotki, bir nigoh bo‘lsa kifoya?

Qalblarda uyg‘ongan ajib bir tuyg‘u —
Bamisli ming yillar ummon qa‘rida
Nihon qolib, so‘ngra topilgan inju.

Oyning o‘n beshimi?.. Qoldi narida!
Bizlarni ne kutar, bilmasman, yohu,
O‘n sakkizga to‘lgan olam bag‘rida!

* * *

Bu muhabbat garchi ko'hnadir,
Tuyg'ularim lekin rasida.
Men uchunmas u doston – dilgir,
Kerak emas hatto qasida.

Haqiqat shu: oshib o'ttizdan,
Muhabbatning tushdim dastiga.
Ginam ham yo'q nav-nihol qizdan,
Ko'p ulug' dard sevmuq aslida.

Qo'rqinch emas javobsiz sevgi,
Ishqqa yorlik o'zi kifoya,
Qalbda jo'shib bir dengiz – sevgi.

Nahot aql bo'lolmas doya,
Bu titragan vujudmi, soya?..
O yuragim, men nima devdim!?

* * *

Hali tong otmadi, yo‘q, biror marta,
Ammo minglab tunning sochi oqardi.
Bugun kecha uchun ertadir, erta!..
Umidvor ishq shivirlab baqirdi.

Hislarni tiymoqqa yetmaydi kuchim,
Daryo bo‘lmagan ko‘zlarim namdir.
Muhabbat qasriga shoh bo‘lmoq uchun,
Bu g‘ussa, bu sitam, bu alam kamdir.

Oh, barin bilaman — shu qismat nasib,
Taqdiri azaldan bo‘lmasman xafa,
Garchi o‘zga baxtga edim munosib.

Qayda, axir, oyoq yetkunchalik yo‘l,
Yukunib borganda eng so‘nggi daf‘a
Boshimni silashga arzigulik qo‘l?!

Huvillagan yurak, huvillagan uy...
Qumsoat qumlarin elamas, ajab!
Olis xayollarga bandi bo'lgan o'y
Kechmish lahzalarni turar hijjalab.

Yomg'ir, rayhon isi... Yonish, o'rtanish –
Chuvalanar o'tgan kunlar tasmasi.
Injigan sevgini anglash, o'rganish...
Nahot ortda qolmish endi hammasi?!
O'zim xato qildim.
Qismat beomon.
Bahorga yetibdur qay vaqt, qay zamon
Xas-xazon to'shalgan bog'lar osha kim?!

Uvol ishqimizning tumori – o'tmish,
Gilos dudoqlarning xumori – o'tmish,
Mening esa bugun kelar yashagim!..

KO'ROLMASLAR

Yurak yutib ahvolingni so'rolmaslar,
Na do'stlikka, na yovlikka yarolmaslar,
Ich-ichidan kuyib-kuyib tutar faqat,
Ko'rolmaslar!

Sirtidan si po, botinida botmon ko'mir,
Yuragida hasad qurti g'imir-g'imir,
Insofliman, deb chiranar butun umr,
Ko'rolmaslar!

Yutug'ingni ko'rsa tamom – qiynaladi,
Lekin doim atrofingda aylanadi,
Gurunglarda sen haqingda chaynaladi,
Ko'rolmaslar!

So'z berilsa, yaltoqlanib gapiradi,
Nafs payida ko'piradi, gupuradi,
Tuzing ichib, tuzlig'ingga tupuradi,
Ko'rolmaslar!

Buzoq haqda va'zin tinglab, kelar g'ashing –
Sut ichmoqdan qaytaradi har dam shashting.
O'zi pinhon paqqos urar buzoq go'shtin,
Ko'rolmaslar!

To'q ko'rinsang, ochligidan nolinadi,
Tag'in yalang'ochligidan nolinadi,
Biroz merov, gojigidan nolinadi,
Ko'rolmaslar!

Do'laytirib ko'zlarining paxtasini,
Mahtal yashar imosiga otasining...
Kutar hatto padarining xatosini,
Ko'rolmaslar!

Nomukammal yaralgandir hayot, deydi,
Men piyoda, qaydan unga bu ot, deydi.
Azal-oxir o'z boshini o'zi yeydi,
Ko'rolmaslar!

O'TMAS PICHQOQ

Charm qinda, sopi naqshli,
O'tmas pichoq, o'tmas pichoq.
Tomoshabop, zap ko'rishli,
O'tmas pichoq, o'tmas pichoq.

Yoz issig'i, qish qorida –
Osiq turar uy to'rida.
Jilolanur sham nurida,
O'tmas pichoq, o'tmas pichoq.

Agar sirtidan bersang baho,
Har jihatdan to'kis, a'lo.
Pichoqmisan pichoq, ammo...
O'tmas pichoq, o'tmas pichoq.

Yumush chiqsa, shay turmagan,
Biror marta charx ko'rmagan,
Er qo'lida yurt qo'rmagan,
O'tmas pichoq, o'tmas pichoq.

Bari alam axir shunda:
Qayg'uda yo'q ilinj undan.
Yaramaydi yaxshi kunda,
O'tmas pichoq, o'tmas pichoq.

Qayda ta'bir, nega yo'yay?
Yoki qo'lni siltab qo'yay –
Bor deb emas, yo'q deb kuyay,
O'tmas pichoq, o'tmas pichoq.

Bordir naql – yodda tursin:
«O'ldirsa ham mard o'ldirsin!».
Senga o'xshash odam qursin,
O'tmas pichoq, o'tmas pichoq.

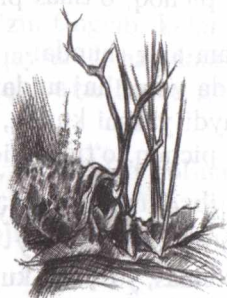
* * *

Yana ortga chekindi yolg'on,
Yana g'olib keldi haqiqat.
Lekin ne-ne dil bo'lib nolon,
Shu damni deb qon yutdi behad.

Bu g'oliblik nash'u namosi
Qalb zaxmiga bir malham kabi.
Yo'qdir uning kibr-u havosi,
Shukronalik erur nasabi.

Bahs va kurash tinmagay aslo,
Sergaklik shart har lahza, har on.
Ogohlik boy berilgan asno
Yana qaytib keladi yolg'on!

2008

IMZOSIZ BO'HTON BITUVCHIGA

Erinmay sanabsan yetti pushtimni,
Demak begonamas, tanish yo'rg'asan.
Tatib ko'rgan kabi birda mushtimni,
Buncha panalaysan, buncha qo'rqasan?!

Dulozor pastkashsan, ikki dunyong voy —
Chunki hech tuhmatdan hazar qilmaysan.
Onangni ko'pchilik bilar, hoynahoy,
Otang kim? O'zing ham balki bilmaysan...

2009

* * *

Yong'ir yog'ar ezgin va ezgin,
Qayda uyqu? Tun ham cho'zilar.
Yopriladi o'ylar betizgin,
Shoda-shoda xayol uzilar.

Ushalmagan armon o'rtaydi,
Uvushadi nogoh yuragim.
Orzularim nahot qartaydi,
Bu dunyoga bormi keragim?..

Savol keskin bo'lmasa buncha:
Armonrezgi umr kuzida
Umidlar hech tugarmi g'uncha?

Bo'lish-bo'lmish taqdir izmida,
Yechilgan har mushkul tuguncha
Nisbat erur faqat O'ziga!

Sen ohista o'tding yonimdan,
 Senga tomon nega bormadim?
 O'tding shundoq jism-u jonimdan —
 Chulg'ab meni tuyg'ular nadim.

Xayolingga bo'lsam-da asir,
 Yurak yutib, yurak yormadim.
 Qurmoq uchun ishqdan bir qasr,
 Ko'z yosh bilan loyin qormadim.

Na-da yig'lab, na-da kulaman,
 Umidim, orzumsan bilaman,
 Bilolmayman faqat o'zimni.

Qancha yil, oy — sunbula, aqrab,
 Yuragimda pinhona saqlab,
 Aytolmayman, evoh, so'zimni!..

TO'RTLIKLAR

Ko'klamni his etib, maysa nish bo'ldi,
Yoz o'tdi, kuz o'tdi, tag'in qish bo'ldi.
Hayoting tongida shomingni o'yla,
Dunyoga keldingmi, bo'lar ish bo'ldi.

* * *

Mehr yo'q mayinroq mening mehrimdan,
Qahr yo'q qattiqroq mening qahrimdan.
Bu fe'li nihonim yodda tut, ey do'st,
Bir kun kechar bo'lsang nogoh bahrimdan.

* * *

Xayolan umringa to'nlar bicharman,
Qo'limda taxir may, nochor icharman.
Bu bedod falakning ishi ko'p jumboq:
Manzilim noayon, otni qicharman.

* * *

Ko'z ochib tiriklik tuprog'in ko'rdim,
Tuproqda o'tganlar urpog'in ko'rdim.
Besh kunlik makonda shod o'lmadim, oh,
Vale dard-hasratning ko'prog'in ko'rdim.

* * *

Toleimga taqdir nechuk qovoq uydi,
O'rtanmoqdin necha oy, yil bag'rim kuydi.
Sen deb qancha kuyib-yonsam, gulim, ajab,
Hijron otliq balo meni shuncha suydi.

* * *

Qachon vafo qilgan vafo toparkan?
Qachon jafu qilgan jafu toparkan?
Och-nahor yotgan it qopog'on bo'lsa,
So'ngak tashlar bo'lsang, hayhot, qoparkan!

* * *

Oh, dunyo bag'ritosh, bilmaysan, ey dil,
Boshingda malomat toshlari chil-chil.
Bu toshlar qaydin deb, ko'rmoqchi bo'lsang,
Manglayingda qotgan qonni surma qil.

* * *

Manmanlik dardiga chalingan bemor
Tuzalib ketmog'i hargiz ko'p dushvor.
Ul nokas xudolik da'vosin qilib,
Shu dard-u baloga bo'lgan giriftor.

* * *

Hayot so'qmog'idir goh baland, nishab,
Baqamti kelgandek sahar ila shab.
Nechun qayg'u cheksin oshufta dillar,
Kimdir yashar bo'lsa g'iybatni kavshab.

* * *

Bu shirin yolg'onning shakaridan qo'rq,
Xushomadgo'ylarning aytaridan qo'rq.
Zabunlar holiga kulmoqdin saqlan,
Charxi kajraftorning qaytaridan qo'rq.

* * *

Bugunga mas'ulmiz, bilsang, asli biz,
Bir ezgu nom ila qolsin ismimiz.
Kecha-ku yo'q edi bizdan bir nishon,
Erta ham bo'lmaydi shaksiz jismimiz.

* * *

Kelsak – yarashadi muhabbat uchun,
Kulsak – yarashadi muhabbat uchun.
Ishq debon sarg'arib, laxta qon yutib,
O'lsak – yarashadi muhabbat uchun.

* * *

Shukr qil, nolima – biri kamlikdan,
Asrasin, zar debon ko'zi namlikdan.
O'z qadrin anglagan har banda uchun
Ulug'roq baxt yo'qdir xotirjamlikdan!

* * *

O'nglaguvchi o'zing ko'rgan tushimni,
Tizguvchi bir ipga yoz-u qishimni.
Ollohim, ne bo'lsa, o'zingdan ko'ray,
Bandaga tushgulik qilma ishimni.

* * *

Shakar u, zahar u – so'zdan ogoh bo'l,
Mehr u, qahr u – ko'zdan ogoh bo'l.
Goh mamnun, goh mahzun, lek zamin tomon
Cho'kib borayotgan o'zdan ogoh bo'l.

G'am chekma, garchi zar ko'proq topmading,
Yo mansab, e'tibor xo'broq topmading.
Dod desang arzigay o'tar dunyoda,
Bir munis, mehribon hamroh topmading.

* * *

Mening xayolimni band etgan zebo,
Sen kabi go'zalni ko'rganmi dunyo?
Men seni yulduzga qiyos etolmam,
Yulduzlar sanoqsiz, sen esa tanho.

* * *

Obod husning ila ko'p lol etasan,
Serishva nigoh-la behol etasan.
Bu xasta ko'nglinga rahm qilmasang,
Bir kun yosh umrimni uvol etasan.

* * *

Ayta qol, sevmqlik, azizam, nadir?
Ko'ksimda bir og'ir dard-alam nadir?
Birgina nigoh deb jondan kechmaklik,
Chin sevgi bo'lurmi yoki kam, nadir?

SHUURDAGI CHAQINLAR

Yolg'izlik – eng buyuk ustoz. Hech kim bosib o'tilgan yo'l, ortdagi umr haqida yolg'izlikchalik to'g'ri saboq berolmaydi odamga.

* * *

Dunyo bamisoli bir bozor. Birov kiradi, birov chiqadi. Muhimi: quruq kirib, quruq chiqmaslikda.

* * *

Qancha kam uxlasang, shuncha ko'p yashaysan.

* * *

Tarjima asar birovning sozida boshqa birov chalgan kuyga o'xshaydi. Faqat uning qay darajada muvaffaqiyatli chiqishi ko'p jihatdan keyingi sozandaning iste'dod va mahoratiga bog'liq.

* * *

Yovqurlik bobida bu ham bir dastur –
Ajdodlar o'gitingin zo'ri bo'ladi:
«Bolangni yo'lbarsim, sherim deb o'stir,
Ulg'ayib, hech qursa, bo'ri bo'ladi!»*

* * *

U aldovlardan shunchalik yurak oldirib qo'yganki, sehrlangan qurbaqa ulkan ilon domiga beixtiyor intilgani kabi firibgarlar qo'ygana tuzoqqa tushgani tushgan.

*Rivoyatlarga ko'ra, turkiy qavmlar bo'rini muqaddas deb bilib, uni juda e'zozlashgan.

* * *

O'gitim shul: dag'i bag'rimni tilmagin derdim,
Yaxshini bilmasga yaxshilik qilmagin derdim.
Nedinkim ko'p donolar bir vaqt aytib ketmishlar:
«Nokasga salom berdim, qirq tanga tovon berdim!»

* * *

Bu nusxa ancha-muncha nazarkarda odamlar toifasidanman deb, maqtanib yuradi. Bo'lsa bordir. Chunki uning boshiga baxt qushi sira qo'nmagan bo'lsayam, birdamas-birda «o'tirib» ketganligi aniq...

* * *

Hamma narsasi badastir odamning hayotida favqulodda quvonchli kunlar kam bo'ladi.

* * *

Men bugun yozgan she'rim haqida siz bilan istagancha bahslashishim, uni qaytadan yozib chiqishim mumkin. Lekin kechagi she'rim xususida... Meni kechirasiz-u, siz ertaga ham ayni damdagi haqiqatimga tamomila sobit qolaman deb qattiq ishonaysiz chamasi?

* * *

Bir marta sotgan odam... Ikkinchi marta ham sotadi.

* * *

Yaxshi nom olmoq ilinjida o'zi va yaqinlariga nohaq jabr qilgan odam adolatsizdir.

* * *

Qonunni do'st tutgan har inson,
Hayotda qoqilmas hech qachon.

* * *

Maqtanchoqlik ko'chasiga kirgan kimsa, u kim bo'lishidan qat'iy nazar, oxir-oqibat xudbinlik botqog'iga yuztuban qulaydi.

* * *

Xudbin kimsaning ochko'z va beandishaligini, faqat shu bugunni deb, yolg'iz qorni uchun talashib-tortishib yashashini qaysidir ma'noda oqlash ham mumkindek... Chunki bu toifa odamlarning ertasi yo'q-da!

* * *

U kutishni o'lguday yomon ko'radi. Shuning uchunmi, har doim uchrashuv belgilangan joyga, albatta, kechikib boradi.

* * *

Sershubha odamdan iloji boricha uzoqroq yurgan ma'qul. Bundaylar hadik va qo'rquv iskanjasida oxir-oqibat eng yaqin kishilarini ham gumon daryosiga g'arq qiladilar.

* * *

So'zni so'zdan farqi bor, degan ibora ayni paytda shu so'zni aytuvchilarning o'ziga ham birdek tegishlidir. Chunonchi oddiygina tirikchilikni-da qo'l uchida o'tkazib yurgan notavon kimsaning to'kis hayotni qoralab aytgan gaplari hech qachon yurakdan chiqmaydi.

* * *

Yugurik umr bu, bir dam sustlashma,
Ildam bo'l, har nega to'xtab, qasdlashma.
Panadan tosh otgan notavon, axir,
Yanchaman deb uni hargiz pastlashma.

* * *

Tilni tiyib yurmoq, unga huda-behuda erk beravermaslik xayol va tafakkurga qanot bag'ishlab, olamshumul kashfiyotlarga zamin yaratadi.

* * *

Ayonlari jur'atsiz, quyonyurak bo'lgan podsho saltanatida adolat ustuvorligi haqidagi har qanday gap quruq safsatadan boshqa narsa emas.

* * *

Bu inson ko'p halol, oppoq, ishonay,
Xokisor bamisli tuproq, ishonay.
Lekin gumashtasi muttaham ekan,
Ul ta'rif-tavsifga qandoq ishonay?!

BOLAJONLAR SAHIFASI

SOG'LOM AVLOD QO'SHIG'I

Biz baxtiyor, sog' avlod –
Shir-u shakar, ham qandmiz.
Tinchlik bilan ko'p obod
Hur Vatanga dilbandmiz.

Kitob desak, nur desak,
Maktab tomon yo'l bosib –
Farzand bo'lmoq zo'r istak
Ajdodlarga munosib.

Istiqbolda porlaydi,
Amir Temur dahosi.
Jasoratga chorlaydi,
Manguberdi nidosi.

Bobolarning orzusi
Bizga juda yaqindir.
Chunki erkning ziyosi
Fikrimizda chaqindir.

Tutsak ilm-fan tug'in,
Shaksiz buyuk ertamiz.
Ona yurtning dovrug'in
Dunyolarga eltamiz!

QUVNOQ KUN

Kelsa birinchi aprel,
Sevinchlarga to'lar dil.
Jam bo'lib barcha o'rtoq,
Hazildan qilib «to'qmoq» –
Kamchilikdan aytamiz,
Kulib aytmay... qaytamiz!
Kim «ikkichi», «dangasa»,
Izza bo'ladi rosa.
«Yolg'onchi», «chaqma-chaqar»,
Ayting-chi, kimga yoqar?
Kimki darsga kech qolar,
«Toshbaqa» deb nom olar.
Birov andak kekkaysa,
Burunchasi tikkaysa,
Qoldirib uni yakka,
Qilajakmiz kalaka.
Qunt qilib har bittamiz,
Hazil she'rlar bitamiz.
Ko'chiradi kam-ko'stsiz,
«Ko'chirmachi» do'stimiz.
Qilmaydi hech kim araz,
Bu kulgilar beg'araz.
Shu kun dilni ochamiz,
Illatlardan qochamiz.
Hamma deydi shod, mamnun:
– Xush kelibsan, quvnoq kun!

G'ALATI MUSOBAQA

Xo'roz sohil oldida,
G'ozni ko'rib qoldi-da:
«He, maqtanchoq g'oz, — dedi,
Bor hunaring oz, dedi.
Chaqir barcha-barchani,
Ham qarg'avoy-g'alchani.
Sen haqingda u juda,
Lof uribdi behuda.
G'oz hammadan zo'r, debdi,
Bilmaganlar ko'r, debdi.
Endi o'zing shu fursat,
Zo'rlicingni bir ko'rsat,
Kuch sinashgin men bilan.
Maqtanmasin sen bilan
Bundan buyon biror qush.
Qani bo'l, maydonga tush!»
Chorlab do'st-u yorlarni,
Shu atrofda borlarni
Kim epchil-u kim chaqqon —
Sinar bo'пти ikkovlon.
G'oz ishlatib aqlni,
Eslabdi bir naqlni:
Bir kesgan yetti o'lchab,
Folib bo'lsa — ne ajab!?
«Quruqlikda xo'rozga,
O'zi ancha darozga
Yetib bo'lmas, shubhasiz,
Biroq uning bir ojiz,
Biroz nozik joyi bor.
Garchi raqib ko'p nomdor,
Lek suzishni bilmaydi»,
Debon g'oz sal jilmaydi.
Musobaqa boshlanib,
Xo'roz oldga tashlanib,

Chopar ekan ko'p shodon,
G'oz burildi soy tomon.
Ana, u suvga yetdi,
Zumda ilgarlab ketdi.
G'ozni qilolmay ta'qib,
Xo'roz qoldi tutaqib.
Yer tirnab «qu-qu» ladi:
— G'oz nimaga kuladi?
O'rganvolay suzishni,
Ko'rsataman o'zishni!..

O'GIT

Keksalar der: «Bo'lg'in ehtiyot,
Sinalmagan bo'lsa agar ot!»
Hayvonotning bariga albat –
Tegishlidir, bilsang, bu hikmat.
Ko'rinsa ham ular beozor,
Hushyorlikni yo'qotmoq bekor.
Hayot shunday: duch qilsa taqdir,
It ayniqsa xatarliroqdir.
Chiqib qolsa yo'lda banogoh,
Qochma sira, yurgin sekinroq.
O'ylamaki, faqat huradi,
It qochganni yomon ko'radi.

KIM AYBDOR?

Ona jahl qiladi:

«Hech, kirmading so‘zimga.
Og‘rib qolsa tomog‘ing,
Hamma ayb o‘zingda».

Bir chekkada qimtinib,

Yelka qisib G‘olibsher:

«Muzqaymoq sovuq bo‘lsa,
menda nima ayb», der.

DO‘Q QILDI

Tabiatda eng zo‘ri
Momaqaldiroq ekan.
Gumburlatsa osmonni
Hamma qaltiroq ekan.

Bizlar toqqa otlangan
Yakshanba ham «do‘q» qildi.
Ko‘p orziqib kutilgan
Dam olishni yo‘q qildi.

MAYMUNNING HIKOYASI

Changalzorda bir zamon,
Avji tiriklik fasli.
Bizlarga esh, birodar
Bo'lgan odamzod nasli.

Yon qo'shni-yu jon qo'shni –
G'orlarda yashaganmiz.
Neki topsak, qizg'anmay
O'rtada oshaganmiz.

Shoxdan shoxga sakrashib,
Terganmiz banan, kokos.
So'ng taqsimlab olganmiz,
Jon-u jigarlarga xos.

Shunday ahil edik biz –
Birgalikda qilib ov.
Yo'lolmagan biz tomon
Hatto qonxo'r yirtqich yov.

Beminnat yoping'ich deb,
Mo'yimizni asrardik.
Aqlning balosidan
O'yimizni asrardik.

Bilmadim ne xayolda
Fikr qildi odamzod –
Ketib ilm ortidan
Bo'ldi bizga yetti yot!

Asli azal do'stlikka
Shundan raxna tashlangan.
Ustara kashf etilgach,
Begonalik boshlangan.

TULKINING HIKOYASI

O'rmon hukmi ko'p beshafqat,
Omad kular zo'rga faqat.
Zaif bo'lsa qaysi hayvon,
Pusib yashar u notavon.
Birda bo'ri turtkilaydi,
Birda qoplon naq talaydi.
Bizlarga ham ushbu qismat –
Begonamas, bersam nisbat.
Izlab-izlab men bechora,
Topdim oxir shunday chora.
Sovg'a-salom qilib bordim,
Yo'lbarsoyga ko'ngil yordim:
«Suyanch topgan hamma, dedim,
Bo'ling menga amma, dedim.
Hayotimni qayta quray,
Jiyan bo'lib davron suray.
Xizmatni-ku qotiraman,
Tovuq tutib keltiraman.
Oliy zotsiz, oliy maqom,
Birga yurmoq – faxr mudom...»
Maqtov so'zni xo'p do'ndirdim,
Yo'lbarsoyni chin ko'ndirdim.
Hoy mudroqlar, uyg'onganlar,
Yutug'imdan quvonganlar,
Hasad emas, qiling havas,
Pochcha bo'ldi menga yo'lbars!

HIMOYA

Bolalarni xalqaro
Himoya qilish kuni.
Ota-onam o'zaro
Qildi himoya meni.

Avval bayram bahona
Tomoshaga chiqdik biz.
Tomoshamas ozgina
Mashmashaga chiqdik biz.

Bu ne holat (uh sho'rim),
Bo'lsa hamki havo dim,
Kiyim kiydim zap po'rim,
Ro'dapoga aylandim.

Onam dedi: «Gapim shu,
Yoping'ichni ilasan!
Hozircha yoz, qishda-ku,
Mayli, o'zing bilasan».

Otam dedi: «Hayvonot
Bog'ini borib ko'rsak».
Onam der: «Charchar, hayhot,
Bolani asrash kerak».

So'ngra dedi: «Arg'imchoq
Ucha qolsin dadasi...»
Otam dedi: «O'ylab boq,
Aylanmasin kallasi».

«Bir yayrasin cho'milib», —
Otam dedi nihoyat.
«Shamollab qolmasin» deb
Onam qildi himoya.

Keyin menga zarqog'oz

Muzqaymoq olib berdi.

Otam qilib ko'ksin g'oz:

«Kasal qilasan» derdi...

«U yaxshimas, bu yomon...»

Onam girdikapalak.

Yetmasin deb bir ziyon,

Otam tag'in jon halak.

Qilib meni ko'p zada,

Aytishdi adi-badi.

Xullas ikki o'rtada

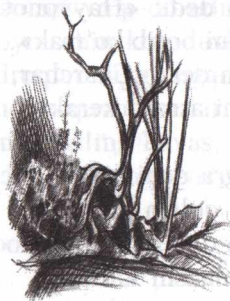
Bayram hech tatimadi.

Mehr garchi ko'p shirin,

Me'yor bo'lsa... kifoya.

Izlar bo'ldim noo'rin

Himoyadan himoya!

004

YALQOV MUSHUK

Yalqov mushuk,
Anqov mushuk,
Xur-xur qilib,
Huzur qilib
Yotaverar.
O'taverar
Sichqon u yon,
Keyin bu yon,
Ushlamaydi –
Xushlamaydi
Mehnatni hech.
Erta-yu kech
Xur-xur qilar,
Huzur qilar.
Bersang ovqat
Yeydi faqat.
Uni bundoq
Tekintomoq
Qilgan o'zim –
To'g'ri so'zim.
Mushukcha yosh,
Biroz bebosh
Vahti edi.
Tutib yerdi
O'zi sichqon.
Chopib har yon,
O'ynar edi,
Quv nar edi.
Shunda alqab,
Silab-siypab,
Erkalatdim,
Moy yalatdim.
Bo'lib ko'p xush,
Berdim sut-go'sht.

Xullas kalom,
Sarxil taom
Yeb o'rgandi.
Ko'ring endi:
Bersang yeyar,
Esnab qo'yar.
O'ynamaydi,
Quvnamaydi.
Menga boqmas,
Ortiq yoqmas,
Yalqov mushuk,
Anqov mushuk!..

JASUR QO'ZICHOQ

Barra po'stin qo'zichoq,
Ko'zlari misli munchoq.
Erta tongdan dik turib,
Qir-adirda yugurib,
O'ynab-quvnab tinmaydi,
Charchoq nima bilmaydi.
Ona qo'y ko'p xavotir:
«Uzoq ketma, bolam, der,
Shu atrofda bo'ri bor.
Yemish izlab u g'addor
Joningga qasd qilmasin,
Jigar-bag'rim tilmasin.
Bu yovuzdan kuyganman,
Yo'qotishdan to'yganman...»
Tinglab ona so'zlarin,
Yurakdagi bo'zlarin,
Qasos yonib ko'ksida,
Qo'zichoq der: «O'ksima!
Ona, turma mung'ayib,
Erta o'sib-ulg'ayib,
Katta qo'chqor bo'laman,
Behad kuchga to'laman.
Shoxim bo'lar burama,
Uyog'ini so'rama.
Ko'zimda chaqnar olov,
Titrab-qaqshar barcha yov,
Dosh berolmay zarbinga,
Lol qoladi harbinga.
So'zim tursin yodingda,
O'zim yetib dodingga —
O'sha qonxo'r bo'rini
Quritaman sho'rini!»

BETAMIZ KURKA

Hovlimizda kurka bor,
Lekin fe'li juda tor.
Yurgandek go'yo mudrab,
Qanotini zil sudrab,
Baqbaqasi osilib,
Burni sabzidek so'lib,
Topgan kabi zo'r ayb,
Doim turar xurpayib.
Parrandaning dumbuli,
Tinmaydi «g'uli-g'uli».
Jonga tekkan ovozi,
Hamma undan norozi.
Qizil rangni xushlamas,
Nogoh ko'zi tushsa, bas:
Xoh nonushta, tush payti,
Dag'dag'ani boshlaydi.
Bir piyola choyni ham,
Ichib bo'lmas xotirjam.
Bo'lgan edi bir saboq
Tushunmabdi u mutlaq.
Ehtiyot shart dadamdan,
Jahli chiqsa daf'atan
Rahm etmasdan biroz,
Erta qichqirgan xo'roz
Kunin solar boshiga,
Boqmay ko'zin yoshiga.
Patin yular bittalab,
So'ng etini nimalab,
Shartta qozonga bosar,
Yoki qaynatma osar...
Shundoq tugar qisqasi,
Betamizning qissasi.

TOSHBAQANING HASRATI

Istaganda kiyvolib,
Istaganda yecholsam,
Xo'p bebaho, der edim,
Egnimdagi toshkosam.
Yong'ir, do'ldan asraydi,
Pisand emas tosh, tikan.
Lekin ba'zi paytlarda
Ziyoni ham bor ekan...
Biror yoqqa otlansam,
Manzil unmaydi sira.
Bugungidek holat ham
Qilar ko'nglimni xira:
Ko'kka boqib yotibman,
Najot kutib lol, g'arib.
Chunki bitta shumtaka
Qo'ygan meni to'nkarib.

MUNDARIJA

She'riy teranlik sari. <i>Erkin A'zam</i>	112
Vatan	113
Shahrisabz qo'shig'i	116
«Barglarida shabnamni tutib...»	118
«Endi ortiq inonmoq qiyin...»	119
Baxtsiz oy haqida qo'shiq	120
«Taqdiri azaldan qochib...»	121
Keksa daraxt haqida ballada	122
«Mo'jiza kutmasman...»	123
«Umr o'tsa q'aflatni kecha...»	124
«Bardoshim tugadi...»	125
«Tun qaridi...»	126
O'tinch	127
«Quyosh ko'kka qadalgan...»	128
Sonet 1	129
«Siz menga keraksiz...»	130
Saboq	133
«Maysani maysadek...»	134
Ko'k gumbaz	135
«Bag'ringda besh kunlik...»	136
O'zbekistonning ilk jahon chempioniga	137
«Dunyo, qo'yning to'la...»	138
Yangi yil oqshomida	139
Ko'ngil manzaralari	140
«Balki dunyodagi jamiki...»	142
Bir kun	143
«Ko'm-ko'k maysalardan...»	144
Armon	145
«Qo'rqma, bu xavf...»	146
«Bir so'z bor...»	147
Iltijo	148
«Boshingda ne xayol?...»	149
«Tortar xayolimni...»	150
Xiyonat	151
«Osmonning mulkida...»	152
Xalq ohangida	153

«Rangin bolalikka...»	154
Maktub	155
«O, buyuk muhabbat ...»	156
«Qon sachradi...»	157
«Yigirma bir yilki...»	158
Sonet 2	159
Faxr	160
«Ilohi, cho'maman...»	161
Tazarru	162
«Ming bitta xavotir...»	163
«Bilaman, sen mendan...»	164
«Juda tez ishonding...»	165
«Sukunat ko'ksida...»	166
Chorlov	167
Orzu	168
Oshiq do'st maktubi	169
Tush	170
Nekbinlik	171
Ehtiyotkor odam so'zlari	172
«Taraddud sezilar...»	173
«Quvontirmas qaysi otani...»	174
«Bir farahli kunlar...»	175
Izhor	176
Umr poyonida Muqannaning xayolidan kechganlari	177
«Hamma yoqda atirgul...»	178
«Tong kuladi go'dakday...»	179
Vatan surati	180
«Men sendan olislab...»	181
«Sen ketding...»	182
Hech narsa so'rama	183
«Yuzing shu'lasidan...»	184
«Quyosh o'tib ketdi...»	185
«Qurshovdagi ...»	185
«Kechikkan muhabbat...»	186
«Bu muhabbat garchi...»	187
«Tong otgani yo'q...»	188
«Huvillagan yurak...»	189
Ko'rolmaslar	190
O'tmas pichoq	191
«Yana ortga chekindi...»	192

Imzosiz bo'hton bituvchiga	193
«Yomg'ir yog'ar ezgin va ezgin...»	194
«Sen ohista o'tding yonimdan...»	195
To'rtliklar	196
Shuurdagi chaqinlar	200

Bolajonlar sahifasi

Sog'lom avlod qo'shig'i	204
Quvnoq kun	205
G'alati musobaqa	206
O'git	208
Kim aybdor	209
Do'q qildi	210
Maymunning hikoyasi	211
Tulkinging hikoyasi	212
Himoya	213
Yalqov mushuk	215
Jasur qo'zichoq	217
Betamiz kurka	218
Toshbaqaning hasrati	219

СИРОЖИДДИН РАУФ

СИЗ МЕНГА КЕРАКСИЗ

Шеърлар

«Sharq» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
Бош тахририяти
Тошкент – 2011

Мухаррир: *З. Мирзаҳакимова*

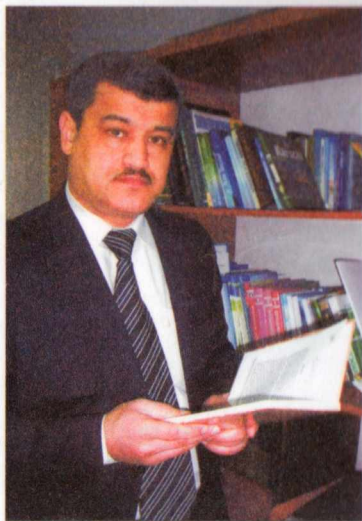
Бадий мухаррир: *Т.Қаноатов*

Техник мухаррир ва саҳифаловчи: *Л. Хижова*

Мусахҳихлар: *Ж. Тоирова, М. Зиямухамедова*

Босишга рухсат этилди 27.10.2010. Бичими 84x108 ¹/₃₂. «Петербург»
гарнитураси. Офсет босма. Шартли босма тобоғи 11,76. Нашриёт-хисоб
тобоғи 10,92. Адади 3000 нусха. 1258-сон буюртма. Баҳоси келишилган
нархда.

«Sharq» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси
босмаҳонаси,
100000, Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.

Сирожиддин Рауф 1967 йил Қарши шаҳрида туғилган. ЎзМУ журналистика факультетини (1992 йил), Тошкент давлат юридик институтини (2002 йил) битирган. “Йиғлаётган ой” (1994 йил), “Кўкғумбаз” (2001 йил) каби шеърий тўпламлари нашр этилган. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси. “Шуҳрат” медали билан тақдирланган.

ISBN 978-9943-00-427-6

9 789943 004276